2. ÜNİTE

KUR'AN-I KERİM'DE PEYGAMBERİMİZ

KAVRAMLAR
Merhamet, şefkat, rahmet, âlem, beşir, nezir, salavat, itaat, naat, mevlit, hadis, sünnet.

BU ÜNİTEDE NELER ÖĞRENECEĞİZ?
- Peygamberimizin âlemlere rahmet olarak gönderildiğini,
- Peygamberimizin müminlere karşı olan şefkat ve merhametini,
- Peygamberimizin insanlara verdiği değeri,
- Peygamberimizin tüm insanlara müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderildiğini,
- Peygamberimizin güzel ahlakı tamamlamak üzere gönderildiğini,
- Peygamberimize bağlılık ve itaati,
- Peygamberimize salavat getirmeyi,
- Peygamberimizin güzel ahlak ile ilgili bir hadisini öğreneceğiz.

HAZIRLIK SORULARI
1. Hayatınızdan şefkat ve merhametle ilgili davranış örnekleri bulunuz.
2. “Dünya ahiretin tarlasıdır.” sözünden ne anlıyorsunuz?
3. Sizce insanların sahip olduğu iyi huylar nelerdir? Örnekler veriniz.
4. Peygamberimize olan sevgimizi ve bağlılığımızı sizce nasıl gösterebiliriz?
5. Peygamberimizin ismi anılınca “Sallallahu aleyhi ve sellem” denilmesinin sebebi nedir?

1. Rahmet Peygamberi

Rahmet, bütün varlıkların iyiliğini arzu edip onlara her türlü yardımda bulunma isteği anlamında kullanılmaktadır.[1] Yüce Rabbimiz, kullarına olan sınırsız rahmetinin bir sonucu olarak onları doğru yola iletmek için zaman zaman peygamberler göndermiştir.

Düşünelim Paylaşalım

"Her ümmetin bir peygamberi vardır. Peygamberleri geldiği zaman, aralarında adaletle hükmedilir ve onlara asla zulmedilmez."

(Yunus suresi, 47. ayet.)

Sizce insanların niçin peygamberlere ihtiyacı vardır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hz. Muhammed'in (s.a.v) peygamber olarak görevlendirildiği toplumda insanların çoğu, büyük yanlışlar içindeydi. Tevhid inancı terkedilmiş, insanlar kendi elleriyle yaptıkları putlara tapmaya başlamışlardı. Sosyal hayatta büyük adaletsizlikler göze çarpmaktaydı. Toplumda büyük bir ahlaki çöküş söz konusuydu. İnsanların büyük bölümü hak ve adaletten uzaklaşmıştı. Kendileri farkında olmasalar da bir yol göstericiye ihtiyaçları vardı. Kullarını başıboş bırakmayan Rabbimiz, insanları doğru yola davet etmesi için Hz. Muhammed'i (s.a.v) peygamber olarak gönderdi. Allah Resulü, getirdiği emirlerle insanlara dünyada ve ahirette kurtuluşa ermenin yollarını gösterdi.

Görsel 2.1: *Allah (c.c), kullarına peygamberleri aracılığıyla doğru yolu göstermiştir.*

Peygamberlerin hepsi, Allah'ın (c.c) kalplerine yerleştirdiği rahmet sayesinde bütün gayretlerini ümmetlerinin kurtuluşu yolunda sarf etmişlerdir. Ancak Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v), ümmetine acıma ve şefkat konusunda eşsizdir. Kur'an-ı Kerim'de onun bu özelliğine işaret edilerek şöyle buyrulmuştur: **"(Resulüm!) Biz seni âlemlere ancak rahmet olarak gönderdik."**[2]

Sevgili Peygamberimiz, Allah Teâlâ'nın sonsuz rahmetinin yeryüzündeki temsilcisidir. İnsanların ilahi rahmetten istifade etmesi için hayatı boyunca olağanüstü çaba harcamıştır. Peygamberimiz o kadar merhametlidir ki kendisine iman edenlerin üstüne titremiş, onların üzülmemesi ve zarar görmemesi için çok titiz davranmıştır. Bunun yanında inanmamakta ısrar edenler adına, ebedî kurtuluş imkânını kaçırdıkları için çok üzülmüştür.[3]

1 Dinî Terimler Sözlüğü, s .376.
2 Enbiya suresi, 107. ayet.
3 Âdem Apak, Siyer-i Nebi, s. 433-435.

Peygamberimizin insanlık için rahmet oluşu, kendi zamanı ve mekânı ile sınırlı değildir. Onun rahmeti tüm zamanları kuşattığı gibi yeryüzü, gökyüzü ve evrenin tamamını içine alan **âlemi** de kuşatmaktadır. Çünkü onunla gönderilen din, kıyamete kadar yaşayacak olan tüm nesillerin yolunu aydınlatacak mahiyettedir. Getirdiği emir ve yasaklar geçerliliğini hiç kaybetmeyecektir. Kendisine indirilen Kur'an, her dönemin ihtiyacına cevap verebilecek evrensel bir kitaptır. Peygamber Efendimiz, herhangi bir ayrım yapmadan bütün insanlara çağrıda bulunmuştur. Onları birliğe, beraberliğe, kardeşliğe, adalete ve yardımlaşmaya davet etmiştir. O, insanlara ancak bu davete uyarlarsa kurtulabileceklerini hatırlatmıştır.

Okuyalım

. . .
Şol seni seven kişi, komuş yoluna başı
İki cihan güneşi, sensin yâ Resulallah

Şol seni sevdi Sübhan, oldun kamuya sultan
Canım yoluna kurban, olsun yâ Resulallah

Derviş Yunus'un canı, âlem şefâat kânı
İki cihan sultanı, sensin yâ Resulallah

(Yunus Emre, Divan, s. 275.)

Allah Resulü'nün rahmet peygamberi oluşu yalnızca insanlarla sınırlı değildir. Onun rahmeti hayvanları ve bitkileri de kuşatmaktadır. O, insanlara çevreyi temiz tutmalarını, hayvanları incitmemelerini, doğanın dengesini bozmamalarını tavsiye etmiştir.[4] Bu tavsiyeler, Peygamberimizin sadece insanlar için değil, bütün varlıklar için rahmet olduğunun açık bir göstergesidir.

2. Şefkat ve Merhamet Peygamberi

Şefkat, sevecenlik ve yumuşak kalpli olmak anlamlarına gelir. **Merhamet** ise acıma duygusuyla iyilik yapmak demektir.[5] Huzurlu ve sağlıklı bir toplum için insanların şefkatli ve merhametli olması önemlidir. Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerde şefkat ve merhamete teşvik eden pek çok ifade vardır.

Düşünelim Paylaşalım

Peygamberimiz *"Müminin mümine bağlılığı, taşları birbirine kenetleyen duvar gibidir."* buyurmuş, sonra iki elinin parmaklarını birbirine geçirmiştir.

(Buhârî, Edeb, 56.)

Peygamberimizin yapmış olduğu bu benzetme müminlerin hangi özelliğini vurgulamaktadır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

4 bk. Buhârî, Müsâkât, 9; Tirmizî, Edeb, 41.
5 bk. Mustafa Çağrıcı, "Merhamet", DİA, C 29, s. 184.

Allah (c.c), **"Sana uyan müminlere (merhamet) kanadını indir."**[6] ayetiyle Peygamberimize müminlere karşı merhametli olmasını emretmiştir. Başka bir ayette ise Hz. Peygamber'e şöyle seslenmiştir: **"O vakit Allah'tan bir rahmet ile onlara yumuşak davrandın. Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın hiç şüphesiz etrafından dağılıp giderlerdi. Onları affet, onların bağışlanmasını dile…"**[7] Bu ayet, Peygamberimizin şefkat ve merhametinin sahabi üzerindeki etkisini anlatmaktadır. Onun şefkat ve merhameti, kendisiyle ashabı arasındaki bağı kuvvetlendirmiştir. Sahabiler hatalı davranışlarda bulundukları zaman Allah Resulü onların hatalarını düzeltmiş, onlar da o hataları bir daha yapmamaya gayret göstermişlerdir.

Görsel 2.2: *Müminler birbirlerinin dertlerine kayıtsız kalmazlar.*

Peygamberimiz, Müslümanlar arasındaki şefkat ve merhamet anlayışının nasıl olması gerektiğine özellikle dikkat çekmiştir. Müslümanların birbirlerinin dertlerine kayıtsız kalmamaları gerektiğini vurgulayarak şöyle buyurmuştur: *"Müminler birbirini sevmede ve birbirine merhamet etmede bir vücudun organlarına benzer. Organlardan biri rahatsızlanırsa diğer organlar da bu rahatsızlıktan dolayı acı çekip uykusuz kalır."*[8]

Merhamet, günlük yaşantımızda her an iç içe olduğumuz bir duygudur. Annemize yardım etmek, kardeşimize sarılmak, arkadaşımıza zorlandığı derslerde yardımcı olmak merhametli olduğumuzu gösteren davranışlardan bazılarıdır. Ayrıca bir çiçeğe su vermek, bir kedinin başını okşamak da merhamet duygumuzla ilgilidir.

Sevgili Peygamberimiz, şefkat ve merhamet konusunda en güzel örneğimizdir. Onun Müslümanlara olan şefkat ve merhameti Kur'an-ı Kerim'de şöyle tarif edilmiştir: **"Andolsun, size kendinizden öyle bir Peygamber gelmiştir ki sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün; müminlere karşı çok şefkatlidir, merhametlidir."**[9]

Peygamber Efendimiz, merhametli olmayı yaşamıyla gösterdiği gibi pek çok hadis-i şerifte de merhametin önemini vurgulamıştır. Örneğin *"Küçüklerimize merhamet etmeyen ve büyüklerimize saygı göstermeyen bizden değildir."*[10] buyurmuştur. Başka bir hadis-i şerifte de *"İnsanlara merhamet etmeyenlere Allah merhamet etmez."*[11] buyurarak Allah'ın (c.c) merhametini kazanabilmek için merhametli olmak gerektiğini bildirmiştir.

Görsel 2.3: *Müslüman, tüm canlılara karşı merhametlidir.*

6 Şuarâ suresi, 215. ayet.
7 Âl-i İmrân suresi, 159. ayet.
8 Buhârî, Edeb, 27.
9 Tevbe suresi, 128. ayet.
10 Tirmizî, Birr, 15.
11 Buhârî, Tevhid, 2.

Peygamberimizin hayatından aktarılan bazı hatıralar, onun şefkat ve merhametini göstermesi bakımından önemlidir. Bunlardan biri şöyledir:

Akra b. Habis Peygamberimizi torunu Hasan'ı öperken görmüş, "Benim on tane çocuğum var, hiçbirini öpmedim." diyerek şaşkınlığını dile getirmişti. Peygamber Efendimiz ona doğru bakarak *"Merhamet etmeyene merhamet edilmez."*[12] buyurmuştur.

Sahabinin anlattığına göre "Allah Resulü namaz kıldırırken çocuk ağlaması duyunca kısa sureler okuyarak namazı çabuk bitirirdi."[13] Sevgili Peygamberimizin bu davranışı hem çocuğa hem de annesine olan merhametinden dolayıdır. Çocuğun üzülmesine ve annesinin huzursuz olmasına gönlü razı olmadığından böyle yapmıştır.

Düşünelim Paylaşalım

Sevgili Peygamberimiz üzgün bir çocuk gördüğünde mutlaka onun yanına gider ve gönlünü alırdı. Şefkatiyle kucak açtığı çocuklardan biri de Beşir b. Akrabe isimli sahabidir. "Beşir'in babası Uhud Savaş'ında şehit düşmüştü. Bunun üzerine Hz. Peygamber onu ziyarete gitmiş, ağladığını görünce *'Ağlama, benim baban olmamı, Âişe'nin de annen olmasını istemez misin?'* diyerek onu teselli etmiştir."

(Buhârî, Tarihu'l-kebir, C 2, s. 78.)

Peygamberimizin bu davranışı sizce çocuğun duygu dünyasını nasıl etkilemiş olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

3. Müjdeleyen ve Uyaran Peygamber

Peygamberlerin görevlerinden biri de Allah'tan (c.c) aldıkları mesajları insanlara ulaştırmaktır. Yüce Rabbimiz ilk insandan itibaren her topluma bir uyarıcı göndermiştir. Allah (c.c) **"Biz hiçbir memleketi, öğüt vermek üzere (gönderdiğimiz) uyarıcıları (peygamberleri) olmadan helak etmedik..."**[14] buyurmuştur. Bu ayet, bize Allah'ın (c.c.) bir uyarıcı göndermeden kimseyi sorumlu tutmadığını haber vermektedir. Ayette bahsedilen toplumların helak olmasının sebebi, gönderilen peygamberleri yalanlamalarıdır.

Görsel 2.4: **"İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır?"**

(Kıyâme suresi, 36. ayet.)

Hz. Muhammed (s.a.v), gönderilen son peygamberdir. O, Allah'ın (c.c) emir ve yasaklarını insanlara bildirmiş ve onları İslam'a davet etmiştir. Davet sürecinde onun en belirgin özelliği müjdeleyici ve uyarıcı olmasıdır. Kur'an-ı Kerim'de, **"Ey Peygamber; biz seni hakikaten bir şahit, bir müjdeleyici ve bir uyarıcı olarak gönderdik"**[15] ayeti ve buna benzer birçok ayette[16] Peygamberimizin bu özelliğine dikkat çekilmektedir.

12 Müslim, Fedâil, 65.
13 Buhârî, Ezan, 65.
14 Şuarâ suresi, 208-209. ayetler.
15 Ahzab suresi, 45. ayet.
16 bk. Araf suresi, 188. ayet; Sebe suresi, 28. ayet.

Peygamber Efendimiz inananların ahirette en güzel nimetlerle ödüllendirilecekleri müjdelemiştir. Allah'ın (c.c.) emirlerine uymayanları ise dünyada ve ahirette çekecekleri sıkıntılar konusunda uyarmıştır. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur:

"İnkâr edenler var ya onları dünya ve ahirette şiddetli bir azaba çarptıracağım; onların hiç yardımcıları da olmayacak. İman edip iyi davranışlarda bulunanlara gelince Allah onların mükâfatlarını eksiksiz verecektir..."[17] Başka ayetlerde de aynı konu vurgulanmış, ödül ve cezanın içeriği açıklanmıştır.[18]

Bilgi Kutusu

Kur'an-ı Kerim'de uyarıcı anlamında **nezir** ve müjdeleyici anlamında **beşir** kavramları kullanılmıştır. Bu kavramlar ayetlerde çoğunlukla peş peşe gelmiş ve birbirini tamamlamıştır. (Dinî Terimler Sözlüğü, s. 48, 353.)

İslam dini insanlara bazı sorumluluklar yüklemiştir. Sorumluluklarını yerine getirenlerin bunun karşılığında bir ödül beklemesi çok doğaldır. Bir Müslüman için en büyük ödül ise Allah'ın (c.c) rızasını kazanmaktır. Çünkü Rabbimiz razı olacağı kullarına cenneti vadetmiştir. Cennet, insanın sonu olmayan bir hayatta, dilediği tüm nimetlere kavuşacağı yerdir. Allah'ın (c.c) rızasını kazanma arzusu, ilk Müslümanların baskılar karşısında dayanma gücünü arttırmıştı. Her türlü zorluk ve sıkıntıya karşı Müslümanlara her zaman güç vermeye de devam edecektir.

Düşünelim Paylaşalım

Allah'ın (c.c) rızasını kazanmak isteyen insanın zorluklar karşısındaki tutumu nasıl olmalıdır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Peygamber Efendimiz, kendisinin müjdeleme ve uyarma sorumluluğunu, bir benzetmeyle şöyle anlatmıştır: *"Benim ve sizin durumunuz, (gece) yaktığı ateşe üşüşen pervanelere engel olmaya çalışan adamın durumuna benzer. Ben sizi ateşten korumak için kuşaklarınızdan tutuyorum, siz ise benim elimden kurtulup ateşe girmeye çalışıyorsunuz."*[19]

4. Ahlakı Tamamlayan Peygamber

Ahlak kelimesi, insanın iyi veya kötü olarak nitelendirilmesine yol açan huyları ve ortaya konan davranışları anlatmak için kullanılmaktadır.[20] İyi huylu kimselere güzel ahlaklı denir. Güzel ahlaklı olmak, Müslüman olmanın gereklerinden biridir. Müslümanlar için en güzel örnek olan Peygamberimiz, *"Ben güzel ahlakı tamamlamak üzere gönderildim."*[21]

17 Âl-i İmrân suresi, 56-57. ayetler.
18 bk. Âl-i İmrân suresi, 15. ayet; Nisa suresi, 14. ayet.
19 Buhârî, Rikâk, 26.
20 Dinî Terimler Sözlüğü, s. 12.
21 Mâlik b. Enes, Muvattaa, Hüsnü'l-hulk,1.

buyurmuştur. Yüce Rabbimiz de Kur'an-ı Kerim'de Peygamberimize hitaben **"Sen elbette yüce bir ahlak üzeresin."**[22] buyurarak onu övmüştür. Peygamberimiz hayatı boyunca bu ahlakın gerektirdiği gibi yaşamıştır. Rabbimiz başka bir ayette **"Andolsun ki Resulullah, sizin için Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir."**[23] buyurarak bize Peygamberimizi örnek almamızı emretmiştir. Peygamberimiz de *"Sizin en hayırlınız, ahlakı en güzel olanınızdır."*[24] buyurarak Müslümanları da güzel ahlaklı olmaya teşvik etmiştir.

Düşünelim Paylaşalım

Hz. Âişe, Peygamberimizin ahlakı hakkında kendisine bilgi vermesini isteyen birisine "Sen Kur'an okumaz mısın? Onun ahlakı Kur'an'dı." diye cevap vermiştir.

(Müslim, Salâtü'l-müsâfirîn, 139.)

Peygamberimizin Kur'an ahlakına sahip olması ne demektir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Peygamber Efendimiz temizliğe önem veren, sade ve temiz giyinen bir insandı. Muhtaçlara yardım eder, hastaları ziyaret ederdi. Yetimlerle yakından ilgilenir, onları koruyup gözetirdi. Ailesine vakit ayırır, kendi işini kendisi yapmaya özen gösterirdi. O; adaletli, dürüst, sözünde duran, cömert, sabırlı, şefkatli, merhametli, mütevazı, güzel sözlü ve vefalı bir insandı. Kısaca güzel ahlakın gerektirdiği tüm iyi huylara sahipti.

Görsel 2.5: *Müslüman haksızlık yapmaz, yapılmasına da izin vermez.*

Peygamberimizin Ahlakından Örnekler

Peygamber Efendimiz, ömrü boyunca hiç haksızlık yapmamış ve haksızlık yapılmasına da izin vermemiştir. Allah (c.c), Kur'an-ı Kerim'de **"… Hislerinize uyup adaletten sapmayın!.."**[25] buyurmaktadır. Peygamberimiz adaletli davranmak için büyük titizlik göstermiş, bizden de aynı titizliği göstermemizi istemiştir. Bir hadis-i şerifinde şöyle buyurmaktadır: *"Müslüman Müslüman'ın kardeşidir. Ona haksızlık yapmaz, haksızlık yapılmasına seyirci kalmaz…"*[26]

22 Kalem suresi, 4. ayet.
23 Ahzab suresi, 21. ayet.
24 Buhârî, Edeb, 38.
25 Nisa suresi, 135. ayet.
26 Müslim, Birr, 32.

Yazalım

"Muhakkak ki Allah; adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder. Çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor." (Nahl suresi, 90. ayet.)

Allah Teâlâ bu ayette dünyada düzeni sağlayabilmek için uymamız gereken esasları sıralamıştır. Ayette Allah'ın (c.c) emrettiği ve yasakladığı davranışlar nelerdir? Yazınız.

ALLAH'IN (c.c) EMRETTİĞİ DAVRANIŞLAR	ALLAH'IN (c.c) YASAKLADIĞI DAVRANIŞLAR
Adalet	Çirkin İşler
İyilik	Fenalık
Akrabaya yardım	Azgınlık

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v), hayatı boyunca doğruluktan ayrılmamıştır. Kimse onun yalan söylediğini duymamıştır. Peygamberimizi inkâr edenler bile ona yalancı diyememişlerdir. Resulullah son nefesine kadar **"…Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!.."**[27] ilkesine uygun davranmıştır.

Kendisine *"Ey Allah'ın elçisi! İslam hakkında bana öyle bir söz söyle ki artık senden başkasına sormama ihtiyaç kalmasın."* diyen bir kişiye *"Allah'a inandım de, sonra dosdoğru ol!"*[28] cevabını vermiştir. Peygamberimiz, doğruluktan ayrılmadan hayat sürmenin mümkün olduğunu bizlere örnek yaşayışıyla göstermiştir. Bir hadis-i şerifinde doğru sözlü olmakla yalan söylemeyi karşılaştırarak şöyle buyurmuştur: *"Doğruluk iyiye, iyilik de cennete götürür. Kişi, doğru söyleye söyleye Allah katında doğru kimseler derecesine yükselir. Yalan ise kötülüğe, kötülük de cehenneme götürür. İnsan yalan söyleye söyleye Allah katında yalancı diye yazılır."*[29]

Düşünelim Paylaşalım

"Yalancının mumu yatsıya kadar yanar." atasözünden ne anlıyorsunuz? Düşüncelerinizi anlatan bir kompozisyon yazınız.

Peygamber Efendimiz düşmanlarına bile dürüst davranmış, verdiği sözden hiçbir zaman dönmemiştir. Müslümanlar da hem Allah'a (c.c) hem de insanlara verdiği sözleri yerine getirmekle sorumludur. Allah (c.c) **"… Verdiğiniz sözü yerine getirin. Çünkü verilen söz sorumluluğu gerektirir."**[30] buyurmuştur.

27 Hud suresi, 112. ayet.
28 Müslim, İman, 62.
29 Buhârî, Edeb, 69; Müslim, Birr, 103, 104.
30 İsra suresi, 34. ayet.

Okuyalım

İnsana sadakat yaraşır görse de ikrah
Yardımcısıdır doğruların Hazreti Allah

(Ziya Paşa, Tercî-i Bend ve Terkîb-i Bend, s. 98.)

Peygamber Efendimizin öne çıkan özelliklerinden birisi de cömertliktir. Peygamberimiz *"Allah cömerttir ve cömertliği sever."*[31] buyurmuştur. Allah Resulü, kendisinden bir şey istendiğinde asla geri çevirmezdi. O, insanların en cömertiydi. Müslümanlara da cömert olmalarını tavsiye etmişti.

Müminleri Allah'ın (c.c) rızasına ve ebedî kurtuluşa kavuşturacak yolun cömertlikten geçtiğini bildiren bir çok ayet vardır. Bu ayetlerden birinde Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"O takva sahipleri ki bollukta da darlıkta da Allah için harcarlar, öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allah da güzel davranışta bulunanları sever."[32]

Düşünelim Paylaşalım

Peygamberimiz *"Gücün yettiğince ölçülü olarak ver, hayır kapısını kapama. Yoksa Allah da senin hayır kapılarını kapar."* buyurmuştur.

(Buhârî, Zekât, 26.)

Yukarıdaki hadis-i şerifin bize verdiği mesaj nedir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Peygamberimiz selamlaşma konusunda da çok hassas davranır, yolda gördüğü çocuklara bile selam verirdi. Selamlaşmanın insanlar arasındaki sevgiyi artırdığını haber vererek şöyle buyurmuştur: *"İman etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de gerçek manada iman etmiş olmazsınız. Size yerine getirdiğiniz takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şeyi haber vereyim mi? Aranızda selamı yayınız."*[33]

Rabbimiz Buyuruyor

"Bir selam ile selamlandığınız zaman siz de ondan daha güzeli ile selamlayın yahut aynı ile karşılık verin…" (Nisa suresi 86. ayet.)

Görsel 2.6: *Selamlaşmak aramızdaki sevgiyi arttırır.*

31 Tirmizî, Edeb, 41.
32 Âl-i İmrân suresi, 134. ayet.
33 Müslim, İman, 93; Ebu Dâvud, Edeb, 131.

Güler yüzlü, kibar ve güzel sözlü bir kişi olan Peygamberimiz, Müslümanlara da böyle olmalarını tavsiye etmiştir. *"Güzel söz, bir sadakadır."*[34] buyurarak güzel söz söylemenin sevap kazandıran bir iyilik olduğunu bildirmiştir. Yalan, iftira, dedikodu ve boş sözlerden uzak durulmasını da tembih ederek *"Ya hayır söyle yahut sus!"*[35] buyurmuştur.

Peygamber Efendimiz, kendini övmekten hoşlanmayan mütevazı bir insandı. Bir topluluk içine girdiğinde ayağa kalkılmasını ve kendisine yer verilmesini istemez, boş bulduğu yere otururdu. Bunun yanında kendisini ziyarete gelenleri karşılar ve onlara ikramda bulunurdu.[36]

Peygamber Efendimiz kendisine yapılan iyiliklere misliyle karşılık veren vefalı bir insandı. Onun hayatı vefa örnekleriyle doludur. Mesela sütannesi Halime'ye ve onun ailesine her zaman yakın ilgi göstermiş ve yeri geldiğinde onlara yardım etmiştir. Küçüklüğünden beri yanında olan Ümmü Eymen'e (r.a) "Sen benim ikinci annem sayılırsın." diyerek sevgi ve hürmet göstermiştir.[37]

Allah Resulü Hz. Hatice'yi vefatından sonra hep hayırla anmıştır. Hz. Hatice'ye olan vefasının bir sonucu olarak onun arkadaşlarına da hürmet göstermiş, onlarla ilgilenmiştir.[38]

Okuyalım

EŞSİZ VEFA

Peygamberimiz otuzlu yaşlarında iken amcası Ebu Talib'in bir oğlu oldu. Ali adı verilen çocuk büyüyüp beş yaşına geldiği yıl Mekke'de şiddetli bir kıtlık baş gösterdi. İnsanlar, büyük bir geçim sıkıntısı içine düştüler. Ebu Talib de bu sıkıntıdan payına düşeni almıştı. Ailesi kalabalık, çocukları küçüktü. Kendisini Kâbe ve hacıların hizmetine adadığı için geliri de iyiden iyiye azalmıştı. Çevresinde olup bitenlere karşı son derece duyarlı, akrabalık bağları çok sıkı olan Peygamberimiz, durumun farkına varınca amcasını incitmeden yardım etmenin yollarını aramaya başladı. O günün yaşam şartları içinde çocuklarından birinin bakımını üstlenirse amcasının yükünü hafifletebileceğini düşündü. Konuyu eşi Hz. Hatice'ye açtı. Desteğini alınca amcası Hz. Abbas'a gitti:

– *Kardeşin Ebu Talib'in çocukları çoğaldı. Gördüğün gibi şu sıralarda Mekke'de büyük bir kıtlık var. İnsanlar çok zor durumda. Sen de uygun görürsen amcamla görüşüp kendisine yardımcı olalım. Yükünü hafifletmek için çocuklardan birini sen, birini ben yanımıza alalım,* sözleriyle düşüncesini dile getirdi. Tekliften memnun kalan Hz. Abbas, yeğeni ile birlikte kardeşi Ebu Talib'e gitti. Uygun bir dille:

– Üzerindeki sıkıntı kalkıncaya kadar ailenden birilerini yanımıza alıp yükünü hafifletmek istiyoruz, dediler.

Ebu Talib, duyduğu sözler karşısında duygulandı. Oğlu gibi sevdiği yeğeniyle kardeşinin yüce gönüllülüğünden çok memnun oldu:

– Âkil ile Talib'i bana bırakın, dedi.

Abbâs (r.a) Cafer'i, Allah Resulü ise Ali'yi alıp evlerine götürdüler.

(İbn Hişâm, es-Sîre, C 1-2, s. 246-247.)

34 Buhârî, Cihad 128; Müslim, Zekât, 56.
35 Buhârî, Edeb, 31.
36 bk. Tirmizî, Edeb,13; Ebu Dâvud, Edeb, 94.
37 Müslim, Fedâliu's-sahabe, 102.
38 Müslim, Fedaliu's-sahabe, 74-75.

Peygamberimiz, sahip olduğu erdemler sebebiyle insanlar için en güzel örnektir. Güzel ahlakın gerektirdiği bütün özellikleri kendisinde toplamış, ahlakın tamamlayıcısı olmuştur.

5. Peygamberimize Bağlılık ve İtaat

Allah (c.c), kıyamete kadar geçerliliğini koruyacak olan emir ve yasaklarını bizlere Kur'an-ı Kerim'de bildirmiştir. Ancak bazı emirlerin içeriği ayrıntılı bir şekilde anlatılmamıştır. Bu emirleri nasıl yerine getireceğimizi bize Peygamberimiz öğretmiştir. Örneğin, Kur'an-ı Kerim'de namaz kılmak emredilmiştir. Ama namazın nasıl kılınacağı açıklanmamıştır. Müslümanlar, namazların kaç rekât olduğunu ve nasıl kılınacağını Peygamberimizden öğrenmişlerdir. Ona da bunu Cebrail (a.s) aracılığıyla Allah (c.c) bildirmiştir.[39] Abdestin nasıl alınacağı, haccın nasıl yapılacağı gibi başka birçok husus da yine Peygamberimiz tarafından öğretilmiştir.

Görsel 2.7: *İbadetlerin nasıl yapılacağını bizlere Peygamberimiz öğretmiştir.*

Birine **itaat** etmek, onun emir ve yasaklarına uymak demektir.[40] Kur'an-ı Kerim'de Allah'a (c.c) ve Peygambere itaat ile ilgili birçok ayet vardır. Allah (c.c) **"Ey iman edenler! Allah'a ve Resulüne itaat edin, işittiğiniz hâlde ondan yüz çevirmeyin."**[41] ayetiyle kendisine ve peygamberine itaati emretmektedir. **"(Resulüm!) de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın…"**[42] ayeti de Allah'ın (c.c) sevgisini kazanabilmek için O'nun emirlerini bildiren ve uygulayan Hz. Peygamber'e uymak gerektiğini vurgulamaktadır.

39 Buhârî, Bedü'l-halk, 6.
40 Dinî Terimler Sözlüğü, s. 235.
41 Enfal suresi, 20. ayet.
42 Âl-i İmrân suresi, 31. ayet.

Okuyalım

VESİLETÜ'N-NECÂT'tan

...
Amine hatun Muhammed annesi
Ol sadeften doğdu ol dürdanesi
Ol Rebiülevvel ayın nicesi
On ikinci gece isneyn gecesi
Ol gece doğdu ol hayru'l-beşer
Annesi onda neler gördü neler
...

(Süleyman Çelebi, Mevlid-i Şerif Vesîletü'n-Necât, s. 54.)

Kültürümüzde, Peygamber Efendimize bağlılığımızı ortaya koyan pek çok örnek mevcuttur. Ecdadımız, Peygamber Efendimizin yaşadığı şehirler olan Mekke ve Medine'ye insanlar rahatça ulaşabilsin diye Hicaz demiryolunu inşa etmiştir. Pek çok şair, Hz. Peygamber'in niteliklerini övmek için şiirler yazmıştır. **Naat** adı verilen bu şiirlerin edebiyatımızda çok sayıda örneği vardır.[43] Bunun yanında **mevlit** adı verilen uzun şiirlerin de kültürümüzde özel bir yeri bulunmaktadır. Mevlitler; Peygamber Efendimizin doğumunu, doğum sırasında meydana gelen olağanüstü olayları ve hayatından bazı kesitleri anlatan şiirlerdir. Sayıları oldukça fazla olan mevlitlerin, toplumumuzda en yaygın olanı ve en çok sevileni, Süleyman Çelebi tarafından yazılan "Vesiletü'n-Necât" isimli eserdir.[44]

Peygamberimize itaatin Allah'a (c.c) itaatle bir tutulmasının sebebi, onun her zaman Allah'ın (c.c) emirlerine göre hareket ediyor oluşudur. **"O, arzusuna göre konuşmaz, o (Peygamberin bildirdikleri) vahyedilenden başkası değildir."**[45] ayeti bu durumu açıkça ifade eder. Ayrıca Peygamberimiz, Allah'ın (c.c) koruması altındadır. Yapmış olduğu küçük hatalar, Rabbimiz tarafından derhal düzeltilmiştir.

Peygamberimize itaat edebilmek için onun sünnetini çok iyi öğrenmek gerekir. Peygamberimizin sünneti olmadan dinimizi doğru bir şekilde yaşamak mümkün değildir. **"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygambere itaat edin. İşlerinizi boşa çıkarmayın."**[46] ayetindeki emri, ancak onun sünnetini bilerek yerine getirebiliriz.

Bilgi Kutusu

Sünnet; yol, gidişat ve davranış gibi anlamlara gelir. Peygamber Efendimizin sünneti dendiğinde onun yaşam tarzı kastedilir. Peygamberimizin sözleri ve uygulamaları olan sünnetinin yazılı hâline de **hadis** denir. Sahabinin Peygamberimiz tarafından onaylanan davranışları da sünnete ve hadise dâhildir.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 416.)

43 Dinî Terimler Sözlüğü, s. 341.
44 Dinî Terimler Sözlüğü, s. 299.
45 Necm suresi, 3-4. ayetler.
46 Muhammed suresi, 33. ayet.

6. Peygamberimize Salavat

Salavat; dua, rahmet ve yüceltme anlamlarına gelen "salât" kelimesinin çoğuludur.[47] Peygamberimize salavat getirmek; ona dua etmek, onu övgü ve hayırla anmak demektir. Salavat, Peygamberimize olan sevgimizin ve bağlılığımızın bir ifadesidir.

Peygamberimize salavat getirmek Rabbimizin emridir. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **"Şüphesiz Allah ve melekleri, Peygamberi överler. Ey inananlar! Siz de ona salavat getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin."**[48]

Görsel 2.8: **"Şüphesiz Allah ve melekleri, Peygambere salât ederler..."**
(Ahzab suresi 56. ayet.)

Araştıralım

Arif Nihat ASYA tarafından yazılan naat, günümüzde en çok bilinen naatlardan biridir. Aşağıda bir bölümü verilen bu naatın tamamını bularak okuyunuz.

NAAT

Seccaden kumlardı
Devirlerden diyarlardan
Gelip göklerde buluşan
Ezanların vardı

Mescit mümin, minber mümin
Taşardı kubbelerden tekbir
Dolardı kubbelere 'âmin!'
Ve mübarek geceler, dualarımız
Geri gelmeyen dualardı
Geceler ki pırıl pırıl
Kandillerin yanardı

Kapına gelenler Ya Muhammed
-uzaktan yakından-
Mümin döndüler kapından

Besmele ekmeğimizin bereketiydi
İki dünyada aziz ümmet
Muhammed ümmetiydi

Konsun yine pervazlara güvercinler
"Hû hû"lara karışsın
"Âmin"ler
Mübarek akşamdır
Gelin ey Fâtihalar, Yâ-sinler
. . .

(Arif Nihat Asya, Dualar ve Âminler, s. 62.)

47 Mehmet Suat Mertoğlu, "Salâtü Selam", DİA, C 36, s. 23.
48 Ahzab suresi, 56. ayet.

Müminlerin salavat getirmesi, Peygambere dua etmeleri ve saygı gösterip onun yolundan gitmeleri anlamındadır. Allah Resulü şöyle buyurmuştur: *"Kıyamet günü bana insanların en yakını, bana en çok salavat okuyandır."*[49] Salavat getirmek, Peygamberimize bağlılığımızı güçlendirir ve bize onu hatırlatarak onun gibi yaşamak için gayret etmemizi sağlar. Böylece İslam'a uygun bir hayat yaşayarak kıyamet günü Peygamberimize yakın olabiliriz.

"Allah'ın rahmeti ve bereketi Muhammed'in, ailesinin ve ona iman edenlerin üzerine olsun." anlamındaki *"Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed"* duası en yaygın kullanılan salavat örneğidir. Peygamberimizin adı anıldığında söylediğimiz *"Sallallahu aleyhi ve sellem"* ifadesi de "Allah'ın selamı ve rahmeti onun üzerine olsun." demektir. Vefat edenlerin ardından ve cuma günleri öğle ezanından önce okunan salâlar da birer salavat örneğidir.

Peygamberimiz, kendisine nasıl salavat getireceklerini soran bazı sahabilere, salli ve barik dualarını tavsiye etmiştir.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ
كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرٰهِيمَ وَ عَلٰى آلِ اِبْرٰهِيمَ
اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

"Allah'ım! İbrahim'e ve ailesine rahmet ettiğin gibi Muhammed'e ve onun ailesine de rahmet et. Şüphesiz sen her türlü övgüye layık olansın ve çok yücesin."

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى آلِ مُحَمَّدٍ
كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرٰهِيمَ وَعَلٰى آلِ اِبْرٰهِيمَ
اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

"Allah'ım! İbrahim'i ve ailesini mübarek kıldığın gibi Muhammed'i ve onun ailesini de mübarek kıl. Şüphesiz sen her türlü övgüye layık olansın ve çok yücesin."

(Müslim, Salât, 66; Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 1, s. 529.)

Söyleyelim

Kültürümüzde "Salât-ı Ummiye" olarak bilinen ve büyük bestecilerimizden Itrî tarafından bestelenen salavat çok yaygındır. Bu besteyi dinleyip öğrenerek sınıfta koro halinde söyleyiniz.

49 Tirmizî, Vitr, 21.

Okuyalım

GÜLÜMSEYEN GÜL

Sana her an selam vermek
ne güzel
Her an selamını almak
güzelden de güzel

Adını anarak
Kim gülümseyen
bir gül gösterir
doğan bebeklere
senin yerine?

Hayal edince çocuklarla
Oynadığın bulutsu günleri
Güleriz Zeyneb gibi
Sana koşarız Hüseyin gibi

Çocuk gibi masum
olduğun için mi
En ileri olansın
çocukları sevmede?

Cennet gerçek dünya gibi
Büyüyünce de
Seni rüyamda
görecek miyim

Cennette yanına
Koşarak gelecek miyim?

Sana her an selam vermek
ne güzel
Her an selamını almak
güzelden de güzel

(Mustafa Ruhi ŞİRİN, İtibar Dergisi, s. 114.)

7. Bir Hadis Öğreniyorum

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ:
لاَ يُؤْمِنُ اَحَدُكُمْ حَتّٰى يُحِبَّ لِاَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

Resulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:
"Sizden biri, kendisi için istediğini (Müslüman) kardeşi için de istemedikçe (gerçek anlamda) iman etmiş olmaz."

(Buhârî, İman, 7.)

Bir Müslüman olarak bu hayattaki en büyük amacımız Allah'ın (c.c) rızasını kazanmaktır. Bunun için Peygamberimizin gösterdiği güzel ahlak ilkeleri ışığında yaşamaya çalışırız. Birbirimizi Allah (c.c) için sevmek de bu ilkelerden biridir. Allah (c.c) için sevmek, arada bir akrabalık ya da maddi menfaat olmaksızın birbirini sevmek demektir. Birini Allah (c.c) için sevdiğimizde o bizim kardeşimiz olmuştur ve onun için her türlü fedakârlığı yaparız. Sevincini paylaşır, zor durumunda yanında olur, hata yaptığında hatasını düzeltmesini sağlarız.

İyi bir insan olmak için ihtiyacımız olan en temel kural, kendimiz için istediğimizi başkaları için de isteyebilmektir. Bu kurala uyduğumuzda Peygamberimizin önerdiği pek çok erdeme ulaşmış oluruz. Mesela birinin bize kin besleyip kötülük yapmasını istemeyeceğimiz için biz de kimseye kin beslemeyiz. Birinin bize yardım etmesinden memnun olacağımız için biz de ihtiyacı olanlara yardım ederiz. Peygamberimiz, böyle davrandığımızda Allah'ın da (c.c) bize yardım edeceğini müjdeleyerek şöyle buyurmuştur: *"Kim bir Müslüman'ın dünya sıkıntılarından bir sıkıntıyı giderirse Allah da onun kıyamet günündeki sıkıntılarından birini giderir. Kim darda kalan bir kimsenin işini kolaylaştırırsa Allah da dünya ve ahirette onun işlerini kolaylaştırır. Kim bir Müslüman'ın ayıbını örterse Allah da dünya ve ahirette onun ayıplarını örter. Kul, kardeşinin yardımında olduğu sürece Allah da onun yardımcısı olur."* [50]

Bir Müslüman için Allah'ın (c.c) yardımından daha kıymetli ne olabilir? Bu yardıma kavuşabilmek ve imanımızı olgunluğa eriştirebilmek için yapmamız gereken şey bellidir: bencil olmamak, kendimizi karşımızdakinin yerine koyarak ona göre davranmak. Böyle yaptığımızda Peygamberimizin güzel ahlak ile ilgili tavsiyelerine uymuş olur ve Rabbimizin huzuruna iyi bir Müslüman olarak varırız.

Düşünelim Paylaşalım

Kendimiz için istediklerimizi, Müslüman kardeşlerimiz için de istemek bizi hangi güzel davranışlara yönlendirir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

50 Ebu Dâvud, Edeb, 60; Tirmizî, Birr, 19.

Ölçme - Değerlendirme

A. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

1. **"(Resulüm!) Biz seni âlemlere ancak …… olarak gönderdik."** (En'am suresi, 107. ayet.)

2. **"Ben güzel …… tamamlamak üzere gönderildim."** (Mâlik b. Enes, Muvattaa, Hüsnü'l-hulk, 1.)

3. **Kur'an-ı Kerim'de ayrıntılı şekilde yer almayan bazı emirler ……..…….. tarafından açıklanmıştır.**

4. **Hz. Muhammed'in (s.a.v) niteliklerini övmek için yazılmış ..... adı verilen şiirler Peygamberimize bağlılığımızın bir göstergesidir.**

B. Aşağıdaki açık uçlu soruların cevabını ilgili alana yazınız.

5. **Peygamberimizin âlemlere rahmet olarak gönderilmiş olması ne anlama gelir?**

.....

.....

6. **Peygamberimizin hadislerine göre Müslümanlar arasındaki şefkat ve merhamet anlayışı nasıl olmalıdır?**

.....

.....

Ölçme - Değerlendirme

7. **Selamlaşmanın insanlar arası ilişkilere olumlu etkileri nelerdir?**

.....

.....

8. **Hz. Muhammed'in (s.a.v) tevazu sahibi bir insan olduğunu gösteren davranışlarına bir örnek veriniz.**

.....

.....

9. **Peygamberimizin sünnetini öğrenmek Müslümanlar için neden önemlidir?**

.....

.....

10. **Birbirini Allah (c.c) için sevmek ne demektir?**

.....

.....

11. **Peygamberimize salavat getirmek Müslümanlara neler kazandırır?**

.....

.....

Ölçme - Değerlendirme

C. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

12. Peygamber Efendimiz Hz. Hatice'nin vefatından yıllar sonra *"Allah'a yemin olsun ki Allah bana Hatice'den daha hayırlısını vermemiştir. İnsanlar beni inkâr ederken o bana inanıp tasdik etti. İnsanlar benden uzak dururken o beni malı ile destekledi. Allah, onun vesilesiyle beni evlatla rızıklandırdı."* buyurmuştur. (Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 8, s. 204.)

Yukarıdaki metin, Peygamberimizin güzel huylarından hangisi ile ilgilidir?

A) Vefası
B) Dürüstlüğü
C) Güvenilirliği
D) Cömertliği

13. Aşağıdakilerden hangisi Peygamberimizin adaletli olduğunu gösteren davranışlarından biridir?

A) Hiç yalan söylememesi
B) Haksızlık yapılmasına izin vermemesi
C) Kendini övmekten hoşlanmaması
D) Çocuklara selam vermesi

14. Peygamber Efendimiz *"Müslüman kardeşini küçük görmesi kişiye kötülük olarak yeter."* buyurmuştur. (Müslim, Birr, 32.)

Yukarıdaki hadis-i şerif Müslümanları aşağıdaki iyi huylardan hangisine yönlendirmektedir?

A) Cömertlik
B) Doğruluk
C) Adalet
D) Tevazu

Ölçme - Değerlendirme

15. Peygamberimizin namaz kıldırırken çocuk ağlaması duyduğunda namazı kısa tutması onun aşağıdaki özelliklerinden hangisi ile ilgilidir?

A) Cömert olması
B) Uyarıcı olması
C) Merhametli olması
D) Vefalı olması

16. "... Peygamber size ne verdiyse alın, size neyi yasakladıysa ondan da sakının..." (Haşr suresi, 7. ayet.) **ayeti aşağıdakilerden hangisini emretmektedir?**

A) Selamlaşmayı
B) Adaletli olmayı
C) Peygambere itaati
D) Peygambere salavatı

17. Peygamberimize itaatin Allah'a (c.c) itaat ile bir tutulmasının sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsanlara karşı çok merhametli olması
B) Gönderilen son peygamber olması
C) Müjdeleyici ve uyarıcı olması
D) Allah'tan (c.c) aldığı emirler doğrultusunda konuşması

Ölçme - Değerlendirme

"İslam ahlakının en belirgin yönleri, "hasbîlik" yani hiçbir çıkar kaygısı olmadan sırf Allah rızasını gözetmek ve "ihsan" yani kendisi Allah'ı görmese de her an Allah'ın onu gördüğünün bilincinde olmak ve ona göre davranmaktır. Bu, İslam'da ahlak ve iman arasında sıkı bir ilişki olduğu anlamına gelmektedir. Allah Teâlâ, "Rabbimiz Allah'tır." deyip de dosdoğru olanları cennetle müjdelemiştir. Resulullah da, *"Müminlerin iman bakımından en mükemmeli, ahlak bakımından en güzel olanıdır."* buyurarak iman ve ahlak birlikteliğine vurgu yapmıştır. Ayrıca ahlakı en güzel olanların, en hayırlı insanlar ve kendisine en sevgili kimseler olduğunu ifade etmiştir.

İslam ahlakında vicdan da göz ardı edilmemiştir. Şuurlu, iman sahibi bir kimse, vicdanına danışarak iyi ve kötüyü birbirinden ayırt edebilir. Çünkü iyilik/sevap, kalbin kendisi ile huzur ve sükûn bulduğu; kötülük/günah ise kalbi huzursuz eden şeydir. Nitekim Hz. Peygamber, *"İyilik güzel ahlaktır. Kötülük ise içini huzursuz eden ve başkalarının bilmesini istemediği şeydir."* buyurmuştur. Ancak insanın fıtratı gereği yanıldığı ve hata ettiği zamanlar olabilmektedir. Böyle bir durumda Allah Resulü şunu tavsiye etmektedir: *"Nerede olursan ol, Allah'a karşı sorumluluğun bilincinde ol! Kötülüğün peşinden iyi bir şey yap ki onu yok etsin. İnsanlara da güzel ahlaka uygun biçimde davran!"* Çünkü Allah Teâlâ'nın buyurduğu üzere yapılan hayır ve hasenat, kötülükleri gidermektedir."

(Hadislerle İslam, C 3, s. 17.)

18, 19 ve 20. soruları yukarıdaki metne göre cevaplayınız.

18. Hz. Peygamber, insanın fıtratı gereği yanılıp hata ettiği zamanlarda, bunu telafi etmek için ne yapmasını tavsiye etmiştir?

.....

.....

19. Allah'ın her an bizi gördüğünün bilincinde olmak sizce davranışlarımızı nasıl etkiler?

.....

.....

20. İslam ahlakında vicdanın nasıl bir işlevi vardır?

.....

.....

3. ÜNİTE

PEYGAMBERİMİZ VE GENÇLER

KAVRAMLAR

Asr-ı Saâdet, istişare, âlim, ilim, cihat, davet, tebliğ, şehadet.

BU ÜNİTEDE NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- Peygamberimizin gençlere verdiği değeri,
- Genç sahabilerin İslam davetine olan katkılarını,
- Peygamberimizin gençlik ile ilgili bir hadisini öğreneceğiz.

HAZIRLIK SORULARI

1. "Akıl yaşta değil baştadır." atasözünden ne anlıyorsunuz?

2. Sizce başarılı olmak için neler yapmak gerekir?

3. "İlim Çin'de de olsa gidip alınız." sözünden ne anlıyorsunuz?

4. Şimdiye kadar herhangi bir şehitliği ziyaret ettiniz mi? Şehitlere gösterilen saygının sebebi sizce ne olabilir?

1. Gençlerin Arkadaşı Peygamberimiz

Peygamber Efendimiz; kadın erkek, genç yaşlı, zengin fakir, hür köle ayrımı yapmadan tüm insanları İslam'a davet etmişti. Davetin ilk dönemlerinde müşrikler büyük bir tepki gösterip halkın üzerinde baskı kurdular. Bu baskıya rağmen Peygamberimizin davetine uyup iman edenler oldu. İslam davetini ilk kabul edenlerin çoğu gençti. Bu gençlerden bir kısmı Mekke'nin zengin ve önde gelen ailelerine mensuptu. Bu sahabilerden Abdullah b. Mes'ud Müslüman olduğunda 16, Talha b. Ubeydullah ise 17 yaşlarındaydı. İslam davetine evinin kapılarını açan Erkam b. Ebi'l-Erkam 17, Mus'ab b. Umeyr 20, Cafer b. Ebi Talib 21 yaşlarındaydı.[1]

Görsel 3.1: *İslam'ı ilk kabul edenlerin çoğu hakikati arayan gençlerdi.*

Başta kızları olmak üzere pek çok genç hanım, Peygamberimize tabi olanlar arasındaydı. Esma binti Ebi Bekir, Sehle binti Süheyl b. Amr, Leyla binti Hasme, Hz. Ömer'in kız kardeşi Fatıma binti Hattab bunlardan birkaçıdır.

İslam'ı kabul eden gençler, Hz. Peygamber'in en büyük destekçisi ve yardımcısı oldular. Her biri hakikati arayan, idealist ve cesur insanlardı. Peygamberimiz onlarla özel olarak ilgilenirdi. Onlara güvenir ve güvenilmesini isterdi. Bunu sözde bırakmaz, sorumluluk vererek gösterirdi. Görevlerini başarmaları için onlara destek olur, başarılarını takdir ederdi. Gençlerden öz güven sahibi ve cesur olmalarını isteyen Peygamber Efendimiz; onlarla evinde sohbet eder ve yemeğini paylaşırdı.

Yazalım

Peygamberimizin İslam'a davetini ilk kabul eden gençlerden üç tanesinin ismini yazınız.

1 Hz. Ali

2 Cafer b. Ebi Talib

3 Talha b. Ubeydullah

1 İbrahim Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, s. 339.

Enes bin Malik

Düşünelim Paylaşalım

PEYGAMBERİN DAVETLİSİ BİR GENÇ

Câbir b. Abdullah, Medineli gençlerdendi. Peygamberimiz onu gördüğü her yerde tebessümle karşılar, hâl ve hatırını sorar, sohbet ederdi. Genç sahabi, bu ilgiden büyük keyif alırdı. Bir gün evinin gölgesinde oturmuş dinlenirken Allah Resulü'nü görünce sevinçle ona doğru koştu ve arkasından yürümeye başladı. Peygamberimiz onu fark edince arkasına dönerek gülümsedi ve "Yaklaş!" buyurdu. Elinden tuttu, beraber yürümeye başladılar. Evinin önüne varınca Câbir'e (r.a) dönüp beklemesini işaret etti. İçeri girdi. Eşiyle konuştuktan sonra kapıya çıkarak onu içeri davet etti. Eşinin hazırladığı üç parça ekmeği genç sahabiyle paylaşarak yedi.

(Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 5, s. 224.)

Peygamber olmasının yanı sıra devlet başkanı olma vasfını da taşıyan Hz. Muhammed'in (s.a.v) yolda gördüğü bir genci evine davet etmesi Peygamberimizin hangi yönlerini gösterir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Sevgili Peygamberimiz gençlere hatalarından dolayı kızmazdı. Yanlışlarını gördüğünde veya duyduğunda yüzlerine vurmazdı. Onları en güzel şekilde uyarır, konuşarak hatalarını anlamalarını sağlardı. Enes b. Mâlik'in sözleri buna en güzel örnektir. Hz. Enes genç yaşında Peygamberimize hizmet etmeye başlamıştı. O yılları "Resulullah'a on sene hizmet ettim. Vallahi bana bir kez bile 'öf!' demedi. Herhangi bir şeyden dolayı, 'Bunu niçin böyle yaptın?' demediği gibi 'Şöyle yapsaydın ya!' da demedi."[2] sözleriyle anlatır.

Sevgili Peygamberimiz; gençleri ilim öğrenmeye teşvik eder, onlara sorular sorarak konuya dikkatlerini çekerdi. Her birine ayrı ayrı iltifat ederek kalplerine girer, tane tane konuşmasıyla sözlerinin en iyi şekilde anlaşılmasını sağlardı. Onların ilim meclislerinde bulunmalarını ister, söz istediklerinde söz verir, konuşmalarını dikkatle dinlerdi. Sorularını önemser, anlayacakları şekilde cevaplandırırdı. Başarılarını tebrik eder, ihtiyaç duyduklarında yardım ederdi.

Biliyor musunuz ?

Peygamberimiz, gençlik yıllarını kendisinin yanında geçiren Enes b. Mâlik'e, ömrünün uzun, mal ve evladının çok olması için dua etmişti. Bu duanın bereketi ile Enes (r.a) 107 yaşına kadar yaşadı ve bulunduğu beldenin en zenginlerinden oldu.

(İbn Sa'd, et-Tabakât, C 1, s. 205-206.)

2 Buhârî, Edeb, 39.

Gençlerle yakından ilgilenen Peygamberimiz, onların sorunlarını çözmek için elinden geleni yapardı. Bunun yanında ihtiyacı olanlara da incitmeden yardımcı olurdu. Genç sahabilerden Câbir'in (r.a) yaşadıkları bunun en güzel örneklerinden biridir:

Câbir'in (r.a) babası Uhud Savaşı'nda şehit olmuş, ailenin sorumluluğu onun üzerine kalmıştı. Babası bir Yahudi'den borç almıştı. Yahudi alacağını zamanından önce isteyince Câbir (r.a) çok zor durumda kaldı. Yahudi'den borcu ertelemesini rica etti. Kabul etmeyince Peygamberimizden yardım istedi. Hz. Peygamber, Câbir (r.a) ile birlikte Yahudi'nin yanına giderek onunla konuştu. Yahudi, borcu ertelemeyi kabul etmeyince Peygamberimiz bu duruma çok üzülen Câbir'i (r.a) teselli etti. Daha sonra ona neler yapması gerektiğini söyleyerek yol gösterdi. Borcunu ödeyinceye kadar da yardımcı olmaya devam etti.[3]

Allah Resulü, gençlere güvendiğini her fırsatta dile getirdiği gibi bunu, uygulamalarıyla da defalarca gösterirdi. Onlara vahiy kâtipliği, tercümanlık, zekât memurluğu, sancaktarlık, ordu komutanlığı gibi önemli görevler verdi. Gençlerin kabiliyetlerini ortaya çıkararak, verilen görevi başarmaları için destekledi.

2. Asr-ı Saâdet'te Genç Olmak

Asr-ı Saâdet; hidayet kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'in indiği, bütün insanlığa rahmet olan Hz. Peygamber'in yaşadığı dönemin adıdır. Peygamber Efendimiz, bu dönemde ashabını eğitip en güzel şekilde yetiştirmiştir. İnsanları İslam'a davet edip dinin en güzel şekilde yaşanmasını sağlamıştır.[4]

Peygamber Efendimiz gençleri, tebliğ faaliyetleri başta olmak üzere devlet teşkilatının en üst kademelerine kadar birçok alanda görevlendirdi. Gençlerin çoğu; valilik, hakimlik, elçilik, öğretmenlik ve istihbarat gibi çok önemli görevlerde bulundu. Görevlerini başarıyla yerine getiren gençler her seferinde Peygamberimizin takdirlerini kazandılar.

Görsel 3.2: *Sorumluluk sahibi ve gayretli gençler, her zaman takdir görürler.*

3 Buhârî, İstikrâz, 18; Beyhakî, Delâil'un-nübüvve, C 6, s. 150.
4 Abdülkerim Özaydın, "Asr-ı Saâdet", DİA, C 3, s. 501.

Okuyalım

KUR'AN'IN ÖNE GEÇİRDİĞİ GENÇ

Zeyd b. Sâbit, Peygamberimizin güvenip sorumluluk verdiği gençlerden biriydi. Henüz çok genç olmasına rağmen Peygamberimiz ona; tercümanlık, kâtiplik, vahiy kâtipliği gibi görevler vermişti. Bunun yanında ilim alanındaki kabiliyetine dikkat çekerek onun hakkında övgü dolu sözler söylerdi.

Allah Resulü ordusu ile Tebük Seferi'ne gidiyordu. Neccaroğullarının sancağı her zaman olduğu gibi Zeyd'in (r.a) üvey babası Ümâre b. Hazm'daydı. Hz. Peygamber'in komşusu olan Ümâre (r.a), sürekli onun çevresinde bulunur, ona hizmet ederdi. Kabilesinin önder kişilerindendi. Savaşlara giderken sancağı o taşırdı.

Şimdi oğlu gelip babasını geçmiş, çocuk denecek yaşta olmasına rağmen büyük hizmetlere imzasını atmıştı. Her zaman iyilik ve güzelliğin önünü açan Allah Resulü, onun da önünü açtı. Yolda sancağı Ümâre b. Hazm'dan alıp Zeyd b. Sâbit'e verdi. Endişeye kapılan Ümâre b. Hazm:

– Ya Resulallah! Bilmeden bir yanlış mı yaptım? diye sorunca sahabiyi teselli eden Peygamberimiz:

– Hayır! Hakkında kötü hiç bir şey duymadım. Lakin Kur'an onu öne çıkardı. Zeyd (r.a) senden daha fazla Kur'an biliyor, buyurarak sancağı Zeyd'e (r.a) vermesinin sebebini açıkladı.

(İbn Sa'd, et-Tabakât, C 2, s. 259; İbn Hacer, İsâbe, C 1, s.641.)

2.1. İslam'ın Tebliğinde Gençler

Allah'ın (c.c) emir, yasak ve mesajlarını insanlara iletmek anlamına gelen **tebliğ**, peygamberlere verilen en önemli görevlerden biridir. Bu husus Kur'an-ı Kerim'de açıkça şöyle ifade edilmiştir: **"Ey Peygamber, Rabbinden sana indirileni tebliğ et!.."**[5] Peygamberimiz ise, sahabilerine *"Benden duyduğunuz bir ayet bile olsa tebliğ ediniz…"*[6] buyurarak onları İslam'ı anlatmaya teşvik etmiştir. Buna göre tebliğ, peygamberlerin görevi olmakla birlikte onlara iman eden müminler için de öncelikli bir sünnettir.

Sevgili Peygamberimiz ilk vahiyden sonra gelen ayetlerle insanları İslam'a ve İslam esaslarının uygulanmasına çağrı anlamına gelen **davet** emrini almıştı. Bu emri, bir süre gizlilik içerisinde yerine getirdikten sonra **"Sana emrolunanı açıkça söyle ve müşriklere aldırma!"**[7] ayeti ile halkı açıktan İslam'a davete başladı. Bu davet, Mekke halkının çoğu tarafından büyük bir tepki ile karşılandı. Ancak bu tepkiler Peygamberimizin tebliğ ve davetine engel olamadı.

5 Mâide suresi, 67. ayet.
6 Buhârî, Enbiyâ, 50.
7 Hicr suresi, 94. ayet.

Yapılan bütün baskılara rağmen davetine devam eden Peygamberimiz, birçok kişinin İslam ile şereflenmesine vesile oldu. Bunların büyük çoğunluğu gençlerdi. Eşsiz bir cesarete sahip olan bu gençler, baskı ve zulme aldırmadan onunla görüşerek Müslüman oldular. Bu cesur gençler; iman etmekle kalmadılar, insanları İslam'a davette her an Peygamberimizin yanı başında yer alarak ona destek oldular. İslam'ın gönüllere ulaşıp kalpleri fethetmesi için bütün imkânlarını seferber ettiler.

Görsel 3.3: *İnsan, inançları uğruna tüm zorlukları aşar.*

"(Önce) En yakın akrabalarını uyar!"[8] ayeti nazil olunca Peygamberimiz akrabalarını İslam'a davet için harekete geçti. Ona destek olan tek akrabası, o sırada on üç yaşlarında olan Hz. Ali'ydi. O, gençliğe adım attığı bu yıllarda Peygamberimizin yanında olduğu gibi bütün ömrünü de İslam'ı tebliğ ederek geçirmişti. Mekke'de on üç yıl boyunca Hz. Peygamber'in yanından ayrılmayan Hz. Ali, Medine'de de İslam davetinin önde gelen isimlerinden biri oldu.

Zeyd b. Hârise iman ettiğinde otuz yaşında yiğit bir gençti. Peygamberimiz, insanları İslam'a davet için Taif'e gittiğinde tek yardımcısı oydu. Taifliler, Peygamberimizi taşladığında korkusuzca ona siper olmuştu.[9]

Harita 3.1: *Peygamberimizin Taif yolculuğunda izlediği yol*

8 Şuarâ suresi, 214. ayet.
9 İbn Sa'd, et-Tabakât, C 3, s. 44; Taberânî, el-Mu`cem'ul-kebîr, C 5, s. 82.

Bir kişiyi İslam'a davet etmek için öncelikle İslam'ın iyi bilinmesi gerekir. Tebliğ eden kişi de örnek bir Müslüman olmalıdır. Genç sahabiler bunun farkında oldukları için her fırsatta Peygamberimizin yanına gider, sözlerini dikkatle dinlerlerdi. Kur'an'ı öğrenir ve ayetleri güzelce ezberlerlerdi. Allah'ın (c.c) emir ve tavsiyelerine uyar, namaz ve dualarıyla O'na yönelerek ibadet ederlerdi. O günlerde bunu yapmak, söylendiği ve yazıldığı kadar kolay değildi. Gizlice namaz kılan sahabiler, Mekkelilerin görmemesi için çok dikkatli davranırlardı. Yakalanma korkusuyla çoğu zaman dakikalarca yürür, şehir dışına çıkar, namaz kılmak için tenha bir yer ararlardı. İlk zamanlar dinlerini gizlice öğrenmiş, başkalarına da gizlice anlatmışlardı.

Peygamberimizin Dilinden

Genç sahabileri tebliğ ve davete teşvik eden Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

"Birini İslam'a davet edip hidayetine vesile olan kimse, daveti kabul edip Müslüman olan kişi kadar sevap alır."

(Müslim, İlim, 16.)

Erkam b. Eb'il-Erkam 17 yaşında İslam'ı kabul edip ilk Müslüman olanlardan biriydi. Safâ tepesindeki evini, tebliğ faaliyetleri için Peygamberimize tahsis etmişti. Hz. Ömer, Hz. Hamza, Mus'ab b. Umeyr gibi pek çok sahabi burada Müslüman oldu.[10]

Sevgili Peygamberimiz, 25 yaşlarında genç bir delikanlı olan Mus'ab b. Umeyr'i, Birinci Akabe Biatı'ndan sonra Medine'ye öğretmen olarak göndermişti. Onun eşsiz gayretleri sonucunda pek çok Medineli, Müslüman olmuştu. Medine'nin önde gelen kabilelerinin reisleri de onun davetiyle İslam'a girmişti.[11]

Uhud Savaşı'ndan sonra hicretin 4. yılında Arap kabilelerinden bir heyet Peygamberimize gelerek Müslüman olduklarını söylediler. Ardından "Ya Resulallah! İslam, kabilemiz içinde yayılmaya başladı. Birkaç sahabiyi bizimle birlikte gönder de onlar bize dini iyice anlatsınlar, Kur'an okutsunlar ve İslam'ı öğretsinler." diye istekte bulundular.

Peygamber Efendimiz öğretmen isteyen kabilelere Âsım b. Sâbit başkanlığında on kişilik bir heyet gönderdi. İslam daveti için heyecanla yola koyulan sahabiler, Recî' denilen yerde ihanete uğradılar. Kendilerinden kalabalık olan düşmana karşı direnseler de şehit oldular.[12]

Biliyor musunuz ?

ŞEHADET ve ŞEHİT

Allah'ın (c.c) korunmasını emrettiği kutsal değerler olan din, vatan, namus, mal ve can güvenliği için mücadele edilirken can verilmesine **şehadet** denir. Bu uğurda ölen mümine ise **şehit** denir. Şehitlik, peygamberlik makamından sonra gelen en yüce makamdır.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 422.)

10 İbn Hişam, es-Sîre, C 1-2, s. 253.
11 Buhârî, Menâkıbu'l-ensâr, 45-46; İbn Hişam, es-Sîre, C 1-2, s. 434.
12 Buhârî, Meğâzî, 28.

Okuyalım

RECÎ' OLAYI VE ARILARIN KORUDUĞU ŞEHİT

Âsım b. Sâbit, Akabe Biatı'na katılan Medineli genç sahabilerdendi. Çok iyi bir okçuydu. Bedir Savaşı'nda attığı oklarla düşmanın korkulu rüyası olmuştu. Onun attığı oklarla yaralanan müşriklerden Hâris, yaralı şekilde Mekke'ye götürüldü. Ölmek üzereydi. Oğlunu bu şekilde gören annesi Sülâfe:

– Seni kim bu hâle getirdi? diye sordu. Kim olduğunu öğrenince:

– Yemin ederim ki Âsım'ı elime geçirirsem… diye bağırarak intikam yeminleri etti. Sülâfe gibi yemin eden pek çok Mekkeli vardı. Çoğu, Bedir'de yakınlarını öldüren sahabilerin başına ödül vaat etmişti. Kervan soymakla meşhur olan bazı kabileler, vaat edilen ödülü duyunca harekete geçtiler. Medine'ye bir heyet göndererek Peygamberimizden öğretmen istediler. O da Âsım b. Sâbit başkanlığında bir grup sahabiyi gönderdi. Genç sahabiler, Recî' denilen yerde aniden iki yüz kişilik bir çetenin hücumuna uğradılar. Pusu kuran hainler, sahabileri esir alıp ödül karşılığında Mekkelilere vereceklerdi. Bu yüzden teslim olurlarsa kendilerine dokunmayacaklarına yemin ettiler. Hainlere inanmayan kafile başkanı Âsım (r.a):

– Müşriklere asla güvenmem! diye bağırdı. Şehit olacağını hissettiği için duygulanmıştı. Ama duygularını kime anlatacaktı? Şehit olduklarında durumlarını Allah Resulü'ne kim haber verecekti? Ellerini ve gönlünü Rabbine açtı. En içten duygularla yalvararak:

– Allah'ım! Hâlimizi Resulüne bildir! diye dua etti.

Sadağında yedi ok vardı. Oklarını çıkararak tek tek atmaya başladı. Attığı her ok hedefine ulaşıyordu. Oku bitince mızrağını aldı. Şaşkına dönen hainler korkudan yanına yaklaşamadılar. Sonra kılıcını eline aldı. Kınını kırdıktan sonra, yeniden ellerini açtı:

– Allah'ım! Günün başında senin dinini koruduğum gibi günün sonunda da sen benim cesedimi düşmandan koru! diyerek Rabbine yalvardı. Sonra hainlerin arasına daldı. Onunla tek tek başa çıkamayacaklarını anlayan hainler, hep birlikte üzerine atılıp şehit ettiler. Âsım'ın (r.a) cansız bedeninin yanına yaklaşınca:

– Bu, Sülâfe'nin başına yüz deve vaat ettiği adam, diye sevinç çığlıkları attılar. Başını kesip Mekke'ye götürmek için harekete geçtiler. Ama o Rabbine,

– Allah'ım! Elimi hiçbir müşrike dokundurmayacağım. Sen de hiçbir müşrikin elini bana dokundurma! diye dua etmiş, duası kabul olmuştu.

Bir anda sayılamayacak kadar çok arı vücudunun üzerini kapladı. Bu sayede hainlerin Âsım'ın (r.a) cansız bedenine yaklaşma çabaları boşa gitti. Arılar cesede yaklaşan herkesi soktu. İçlerinden biri:

– Adamı öylece bırakın, gece olunca arılar çekilir. O zaman istediğimizi yaparız, dedi. Ancak bilmedikleri bir şey vardı. Onu Rabbi koruyordu. Havada hiç bulut yokken gece olunca bir anda şiddetli bir yağmur başladı. Yağmur damlalarını yeryüzüne indiren melekler, Âsım b. Sâbit'in cansız bedenini alıp yağmur sularıyla birlikte bilinmeyen bir yere götürdüler. Sabah olunca Âsım b. Sâbit'i arayan hainler, hayal kırıklığına uğradılar.

(Buhârî, Meğâzî, 10; İbn Abdilberr, İstîab, C 2, s. 779-780.)

Burada kaldık

Bi'r-i Maûne Şehitleri

Uhud Savaşı'ndan bir süre sonra Arap Yarımadası'ndaki kabilelerden biri olan Âmiroğulları'nın reisi Medine'ye geldi. Peygamberimiz ile görüşerek İslam hakkında bilgi aldı. Anlatılanlardan çok etkilenmişti. Ancak kabilesi İslam'ı kabul etmeden kendisi Müslüman olmayı doğru bulmadı. Dinledikleri kabilesine de anlatılırsa Müslüman olacaklarını düşünüyordu. Bu yüzden İslam'ı anlatmaları için davetçiler istedi. Peygamberimiz Recî' olayından dolayı daha dikkatli davranıyordu. Sahabilerinin hayatlarından endişelendiği için kabile reisinin teklifini tereddütle karşıladı. Adam ısrar edince Resulullah, İslam daveti için gidecek olan sahabileri koruyacağına dair ondan kesin söz aldı. Sonra da sahabilere yolculuk için hazırlanmalarını emir buyurdu.

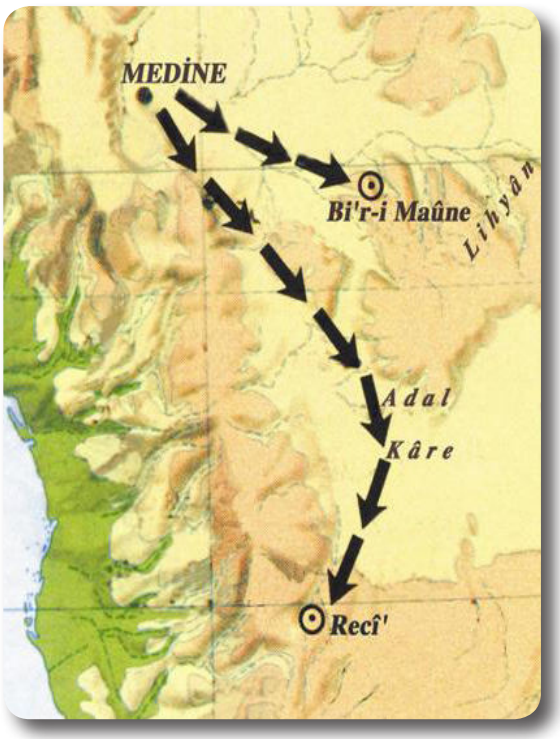

Harita 3.2: *Bi'r-i Maûne ve Recî'ye gönderilen sahabilerin izlediği güzergâh*

Kabile reisinin verdiği söze güvenen Hz. Peygamber, bir süre sonra sahabilerden yetmiş kadar hafızı seçti. Çoğu ensardan olan ve İslam'ı iyi bilen gençleri, kabile halkına Kur'an'ı öğretmekle görevlendirdi. Ayrıca kabilenin ileri gelenlerine hitaben bir de mektup yazdı.

İslam daveti için yollara düşen sahabiler, Bi'r-i Maûne denilen yerde konakladılar. Dinlendikleri sırada tuzağa düşürülerek kılıçlarını dahi çekmeye fırsat bulamadan hainlerin attığı ok ve mızraklarla şehit oldular. Davetçilerden yalnızca ikisi sağ olarak kurtulabildi. Kabile reisi verdiği sözü tutamamış ve İslam davetçilerini koruyamamıştı.

Sahabilerin başına gelenleri vahiy yoluyla öğrenerek ashabına anlatan Peygamberimiz, bu olay karşısında çok büyük bir üzüntü hissetmişti.[13]

Düşünelim Paylaşalım

"Enes b. Mâlik Resulullah'ın Bi'r-i Maûne'de şehit edilen sahabilere üzüldüğü kadar hiçbir şeye üzüldüğünü görmedim, derdi."

(İbn Sa'd, et-Tabakât, C 2, s. 54.)

Bu olayın Sevgili Peygamberimizi bu kadar üzmesinin sebebi sizce ne olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

13 Buhârî, Meğâzî, 28; İbn Sa'd, et-Tabakât, C 3, s. 231.

İslam'a Davet Mektupları

Peygamberimiz, Mekkelilerle yapılan Hudeybiye Barış Antlaşması'ndan sonra çevre kabile ve devletleri İslam'a davet etmeye karar verdi. Alâ b. Hadramî, Dihye b. Halîfe el-Kelbî, Amr b. Ümeyye gibi pek çok genç sahabiyi Arap Yarımadası'nın dört bir tarafına elçi olarak görevlendirdi. Elçiler bu önemli görevi başarıyla tamamladılar. Onların sayesinde çok sayıda insan İslam ile şereflendi ve İslam dini geniş bir alana yayılmaya başladı.[14]

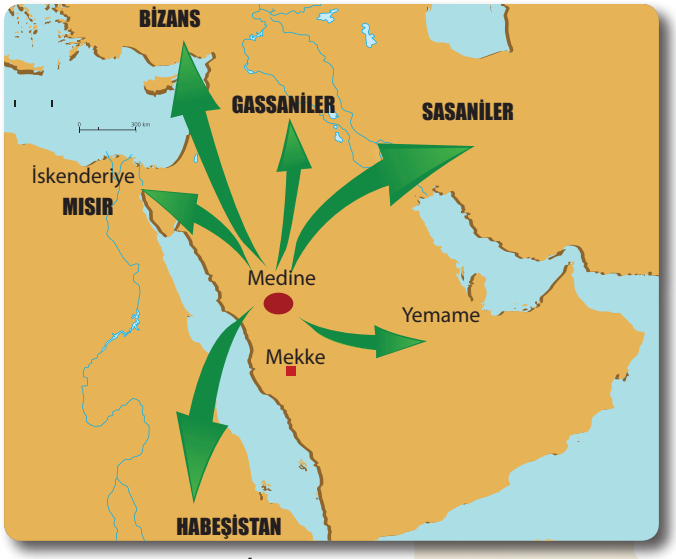

Harita 3.3: *İslam'a davet mektuplarının gönderildiği yerler*

Araştıralım

Peygamber Efendimiz hicretin 7. yılında İslam'a davet mektuplarını hangi kral ve hükümdarlara göndermiştir? Araştırınız.

2.2. İlim Hayatında Gençler

İslam medeniyeti, ilim üzerine inşa edilen eşsiz bir medeniyettir. İlk gelen ayetler, okumayı emreder. İlme büyük önem veren Peygamber Efendimiz, "Oku!" emrini yerine getirmek için hayatı boyunca mücadele etmiş, bu uğurda büyük baskılarla karşılaşsa da yılmadan yoluna devam etmişti.

Parmakla sayılacak kadar az kişinin okuma yazma bildiği Mekke'de, Peygamberimiz inen ayetleri sahabilere yazdırıp çoğaltmıştı. Sahabilerle Erkam b. Eb'il-Erkam'ın evinde gizli gizli toplanarak Dârülerkam'ı (Erkam'ın evi) adeta okul yapmıştı. İnen ayetleri sahabilere okuyup açıklayan Peygamberimiz, orada Kur'an ve İslam'ı öğreterek her bir sahabiyi en güzel şekilde yetiştirdi. *"İlim, (kadın ve erkek) her Müslüman'ın üzerine farzdır."*[15] buyuran Peygamberimiz İslam'ın ilme verdiği önemi ortaya koymuştur.

Bilgi Kutusu

İlim, bir şeyi olduğu gibi ve gerçeğe uygun olarak bilmek demektir. Bir şeyi hakkıyla bilen kimselere de **âlim** denir. Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamber, ilmi ve âlimleri övmüştür. İslam'ın en çok övdüğü âlimler bildiklerini uygulayanlardır.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 19, 211.)

14 İbn Sa'd, et-Tabakât, C 1, s. 258-290.
15 İbn Mâce, Mukaddime, 17.

Okuyalım

İlim ilim bilmektir, ilim, kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsin, ya nice okumaktır.

Okumaktan mânâ ne, kişi Hakk'ı bilmektir
Çün okudun bilmezsin, ha bir kuru emektir.

Okudum bildim deme, çok tâat kıldım deme
Eğer Hak bilmez isen, abes yere gelmektir.

Dört kitabın mânâsı, bellidir bir elifte
Sen elif dersin hoca, mânâsı ne demektir.

(Yunus Emre, Divan, s. 144.)

Hz. Peygamber Medine'ye hicret edince Mescid-i Nebi'nin arka tarafını Suffe adı verilen yatılı bir okul hâline getirmişti. Okuldan yetişen öğrencilere Ashâb-ı Suffe adı verildi. Suffe'de bazen bir anda yüze yakın öğrenci olurdu. Bu öğrencilere çoğu zaman Allah Resulü, kimi zaman da Muâz b. Cebel, Ubey b. Ka'b gibi âlim sahabiler ders verirdi.[16]

Suffe'de kalan talebeler genelde Medine'ye hicret eden yoksul, bekâr ve evi olmayan sahabilerdi. Medine'ye Peygamberimizi ziyarete gelenler de orada kalırdı. Gece gündüz Peygamberimizin yakınında olmaya gayret eden bu sahabiler, ondan ilim ve irfan öğrenmeye çalışırlardı.

Araştıralım

Günümüzde cami ve mescitlerin Mescid-i Nebi'deki gibi gençlerin ilim öğrenmek için gittikleri "Suffe"ye benzer bölümleri var mıdır? Bilişim teknolojilerini de kullanarak araştırıp öğrendiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

İlim aşkıyla dolu olan Suffe ashabının içinde Ebu Hüreyre (r.a) gibi mal ve mülklerini arkada bırakarak kendini ilme adamış sahabiler de vardı. Bazıları ise Ukbe b. Âmir gibi otlattığı develerini arkadaşlarına bırakarak Suffe ashabının yanına koşmuştu. Ailesinin geçimini sağlamak mecburiyetinde olduğu için sürekli Suffe'de kalamayanlar da vardı. Onlar nöbetleşerek Mescid-i Nebi'ye gider, Peygamber Efendimizi dinleyerek ilim öğrenirlerdi. Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Mesûd, Ebu Hüreyre (r.a) gibi meşhur sahabiler, Suffe'de yetişmişti.[17]

16 Mustafa Baktır, "Suffe", DİA, C 37, s. 470-471; Hamidullah, İslam Peygamberi, s. 634.
17 Ebu Nuaym, Hilyetü'l-evliyâ, C 1, s. 337-385.

Yazalım

Suffe'de eğitim gören genç sahabilerden hangilerini biliyorsunuz? Aşağıdaki kutucuklara isimlerini yazınız.

Hz. Peygamber'in dizinin dibinde ders gören ve onun övgüsüne mazhar olan sahabilerin büyük çoğunluğu gençlerden oluşmaktaydı. Hz. Ali, Muaz b. Cebel, Zeyd b. Sâbit bu gençlerden birkaçıdır.

Peygamberimiz genç sahabilerden Muaz b. Cebel'i Yemen halkına İslam'ı öğretmek üzere görevlendirmişti.[18] Muaz (r.a), Yemen'e gideceği zaman Allah Resulü ona,

– *Sana hakkında hüküm vermen gereken bir olay geldiği zaman nasıl davranırsın?* diye sordu. Muaz (r.a):

– Allah'ın kitabına göre hüküm veririm, dedi. Peygamberimiz:

– *Allah'ın kitabında bulamazsan ne yaparsın?* diye sordu.

– Allah Resulü'nün sünneti ile hükmederim, dedi. Peygamberimiz:

– *Allah Resulü'nün sünnetinde de bulamazsan ne yaparsın?* diye sorunca

– Kendi görüşümle hüküm veririm, dedi. Allah Resulü eliyle Muaz'ın (r.a) göğsüne dokundu ve:

– *Peygamberinin elçisini doğruya ileten Allah'a hamdolsun,* buyurdu."[19]

Vahiy kâtiplerinden Zeyd b. Sâbit, Hz. Peygamber'in isteği üzerine İbranice ve Süryaniceyi kısa sürede öğrenmişti. Zeyd (r.a); davet mektuplarının yazımı, yabancı ülkelerden gelen mektupların tercüme edilmesi ve onlara cevap yazılmasında Peygamberimizin en çok görevlendirdiği sahabilerden biriydi.[20]

Biliyor musunuz ?

Zeyd b. Sâbit'in Farsça, Rumca, Kıptice ve Habeşçe bildiği; Farsçayı Kisrâ'nın elçisinden, Rumcayı Resulullah'ın hâcibinden (halkın dertlerini devlet başkanına ileten kişi), Habeşçe ve Kıpticeyi Resulullah'ın hizmetçilerinden öğrendiği rivayet edilmektedir.

(Bünyamin Erul, "Zeyd b. Sâbit", DİA, C 44, s. 321-322.)

18 İbn Sa'd, et-Tabakât, C 3, s. 585.
19 Tirmizî, Ahkâm, 3; Ebu Dâvud, Akdiyye, 11.
20 Tirmizî, İsti'zân ve'l-adâb, 22; İbn Sa'd, et-Tabakât, C 2, s. 358.

2.3. Siyasi ve Askerî Hayatta Gençler

Genç sahabiler; İslam toplumunun oluşması, şekillenmesi ve İslam'ın yayılmasında önemli görevler üstlendiler. Peygamberimiz, Mekke'de baskılar artınca sahabilere Habeşistan'a hicret etmelerini tavsiye etmişti. Habeşistan'a ilk hicret edenlerin büyük çoğunluğu genç sahabilerdi. Bunların arasında Hz. Peygamberin kızı Hz. Rukiyye ile birlikte bazı genç hanım sahabiler de vardı. Arap Yarımadası dışında İslam'ın tanınmasında, bu gençlerin önemli katkıları oldu.

Peygamberimiz, Cafer b. Ebi Talib'i Habeşistan'a hicret edenlerin başkanı yapmıştı. Hicret sırasında yirmi beş yaşlarında olan Cafer (r.a), Habeşistan'a varınca kralla görüşerek oturma izni aldı. Müslümanlar dillerini dahi bilmedikleri bu yabancı ülkede tam on dört yıl kaldılar.

Sahabileri Habeşistan'da da rahat bırakmayan Mekkeliler, onları krala şikâyet edip kendilerine teslim etmesini istediler. Bunun üzerine Cafer (r.a) kralın huzuruna çıktı. Hıristiyan din adamlarının karşısında, dinleyenleri hayran bırakan bir savunma konuşması yaptı. Sahabilerin Habeşistan'daki örnek yaşantıları, sonraki yıllarda Habeşistan kralının Müslüman olmasına vesile oldu.[21]

Harita 3.4: *Mekke'den Habeşistan'a hicret edenlerin güzergâhını gösteren harita*

Biliyor musunuz ?

Günümüzdeki adı Etiyopya olan Habeşistan, Afrika'nın doğusunda yer alan en büyük ülkelerden birisidir.

Peygamberimiz toplumu ilgilendiren önemli kararlarda önce etrafındaki kişilerin düşüncelerini alır, onlarla **istişare** eder, bu görüşler doğrultusunda kararlarını oluştururdu. Peygamber Efendimiz, istişare ederken gençlerin de fikirlerine değer verirdi. Bedir Savaşı'nda, ordunun karargâhının neresi olacağı konusunda fikrini söyleyen genç bir sahabinin görüşünü tercih etmesi bunun örneklerinden biridir. Peygamberimiz Uhud Savaşı öncesinde de savaş stratejisini belirlemek için sahabilerle istişare etmişti.

وَ شَاوِرْهُمْ فِي الْأَمرِ

Görsel 3.4: **"... İşlerinde onlarla istişare et..."** *(Âl-i İmrân suresi, 159. ayet.)*

21 İbn Hişam, es-Sîre, C 1-2, s. 334-337.

Allah Resulü ve tecrübeli kişiler şehirde kalıp savunma savaşı yapmak isterken gençler Uhud'a giderek meydan savaşı yapmak istediler. Peygamberimiz kendi görüşüne aykırı olmasına rağmen gençlerin fikrini saygıyla karşıladı. Onların istekleri doğrultusunda şehirden ayrılarak orduyla Uhud'a gitti.[22]

Genç sahabiler, çocukluklarından itibaren vatanlarını ve dinlerini savunma bilinci ile yetişmişlerdi. Bunun içindir ki Bedir, Uhud ve Hendek savaşlarında Müslümanları yok etmeye gelen müşriklerin karşısına dikilerek kahramanca savaştılar. Bu genç sahabilerden biri de henüz on dört yaşında olan Semûre (r.a) idi. Müşriklerin ordularıyla Medine'ye doğru geldiğini duyunca yerinde duramadı. Kılıcını kaptığı gibi İslam ordusuna katıldı. Ordu Uhud'a doğru yola çıktı.

İslam ordusu Şeyheyn mevkisine gelince Peygamberimiz kontrol için orduyu durdurdu. Ordunun içerisinde yaşı küçük olanları ayırıp geri göndermeye başladı. Durumu fark eden küçük sahabiler, görünmemek için arkalara kaçıp gizlendiler. Fakat Peygamberimiz hepsini tespit etti. Semûre (r.a) geri döndürüleceği için çok üzülmüştü. Aynı durumda olan Râfi' b. Hudeyc, o sırada bir çözüm bulması için babasına yalvarıyordu. Daha fazla dayanamayan baba, Peygamberimizin yanına giderek oğlunun iyi bir okçu olduğunu söyledi. Savaşa katılması için izin istedi. Ricası kabul edildi. Bunu gören Semûre (r.a) babasının yanına koştu:

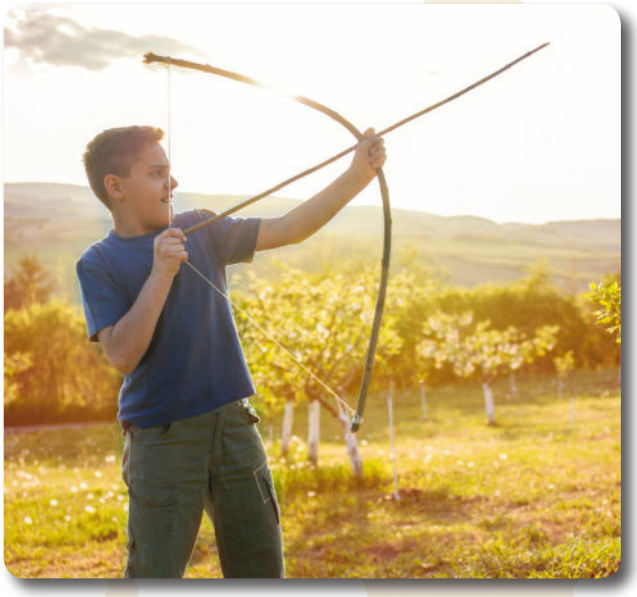

Görsel 3.5: *Ok atmayı bilen çocuklar da Peygamberimizin ordusunda görev almak istemişti.*

– Babacığım! Allah Resulü Râfi'ye izin verdi, beni ise geri çevirdi. Hâlbuki ben güreşte onu yenerim, diyerek savaşa katılmak istediğini söyledi. Babası oğlunun cihat aşkını görünce Peygamber Efendimizin yanına gitti ve:

– Ya Resulallah! Râfi' b. Hudeyc'i kabul ettiğin halde benim oğlumu geri çevirdin. Hâlbuki benim oğlum güreşte onu yenebilir. İzin verin güreşsinler, dedi.

Bunun üzerine iki genç sahabi güreşe başladı. Semûre (r.a) galip gelince Peygamberimiz onun da savaşa katılmasına izin verdi.[23]

Bilgi Kutusu

Cihat; İslam dininin, insanlığın huzuru ve güzelliği için koymuş olduğu ilkeleri hayata katıp yaşanabilir duruma getirebilmek için çalışma ve gayret sarf etmektir.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 62.)

22 Vâkıdî, Kitâbu'l-meğâzî, C 1, s. 210; İbn Sa'd, et-Tabakât, C 2, s. 38-39.
23 Vâkıdî, Kitâbu'l-meğâzî, C 1, s. 216.

Görsel 3.6: *Peygamberimizin gençlere verdiği görevlerden biri de sancaktarlıktı.*

Hz. Peygamber, içinde yaşlı sahabilerin bulunduğu ordunun ve birçok keşif birliğinin başına çoğu zaman gençleri komutan olarak atamış ve savaşlarda sancağı gençlere vermişti. Tebük Seferi'nde Neccaroğullarının sancağını henüz 20 yaşlarında olan Zeyd b. Sâbit'e verirken Bedir Savaşı'nda 21-22 yaşlarında olan Hz. Ali'yi sancaktar yapmıştı.Peygamberimiz, Hayber'in fethinde de Hz. Ali'ye çok önemli özel görevler vermiştir. Zeyd b. Hârise, hayatını ilim ve Peygambere hizmetle geçirmişti. Peygamberimizin katılmayıp Zeyd'in (r.a) katıldığı savaşlarda mutlaka o, komutan olurdu. Allah Resulü sefere çıktığında ise bazen onu Medine'ye vekil olarak bırakırdı.[24]

Hicretin 8. yılında Hz. Zeyd, Bizans ordusu ile savaşmak için Mûte'ye giden üç bin kişilik ordunun komutanı olarak görevlendirilmişti. Zeyd (r.a), şehit olunca genç sahabilerden Cafer b. Ebi Talib ordunun başına geçti. O da şehit olunca yine genç sahabilerden Abdullah b. Revâha komutan oldu. Onun da şehit olmasıyla ordunun başına Hâlid b. Velid geçti. Sahabiler, en az yüz bin kişilik bir ordu karşısında kahramanlık destanı yazdılar.[25]

Yazalım

Mûte Savaşı'nda şehit olan komutanların isimlerini sırasıyla yazınız.

1. Hz. Zeyd
2. Cafer-i Tayyar
3. Abdullah b. Revaha

24 İbn Sa'd, et-Tabakât, C 3, s. 46; İbnü'l-Esîr, Üsdü'l-gâbe, C 2, s. 281.
25 Taberî, Târih, s. 430.

Peygamberimiz, hicretin 11. yılında Rumlarla savaşmak üzere kırk bin kişilik bir ordu hazırlamıştı. Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer gibi önde gelen sahabilerin yer aldığı bu ordunun sancağını ise o sırada henüz on dokuz yaşında olan Üsâme b. Zeyd'e vermişti. Bu durumdan bazı sahabiler rahatsız olunca Peygamberimiz onları uyararak Üsâme'yi (r.a) övmüş ve desteklemişti.[26]

Allah Resulü Huneyn Savaşı'ndan sonra Mekke'ye geçmişti. Umre yaptıktan sonra Medine'ye dönmeye karar veren Peygamberimiz, henüz yirmili yaşlarda olan Attâb b. Esîd'i Mekke valiliğine atamıştı. Ancak Attâb (r.a), ilim ve yaşantısından istifade etmek için Peygamberimizin yanında kalmak istiyordu:

– Ya Resulallah! İzin ver senin yanında kalayım, dedi. Peygamberimiz:

– *Ey Attâb! Seni kimlere vali yaptığımı biliyor musun? Seni, Allah'ın ev halkına vali yaptım. Onlar için senden başka birinin daha hayırlı olacağını bilseydim seni değil onu vali yapardım*, buyurdu.[27]

Peygamberimiz vefat ettikten sonra genç sahabiler İslam'a hizmete devam ettiler. Orduları komuta eden gençler, zaferden zafere koştular. Fethedilen topraklarda halkı eğitip binlerce öğrenci yetiştirdiler. İslam'ın eşsiz ahlak ve medeniyetini dünyanın dört bir tarafındaki insanlara ulaştırdılar.

Görsel 3.7: *Sahabiler fethedilen topraklara ilmi ve medeniyeti taşıdılar.*

Araştıralım

Hz. Ömer Dönemi'nden itibaren hızlanan fetihler sebebiyle ülkemiz topraklarına kadar gelen ve kabri ülkemizde bulunan sahabiler kimlerdir? Araştırarak öğrendiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

26 Buhârî, Meğâzî, 87; Müslim, Fedâilü's-sahabe, 63.
27 İbn Sa'd, et-Tabakât, C 5, s. 446.

3. Bir Hadis Öğreniyorum

28.02. Burada kaldık

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللّٰهُ فِى ظِلِّهِ يَوْمَ لاَ ظِلَّ اِلاَّ ظِلُّهُ: اَلْاِمَامُ الْعَادِلُ وَ شَابٌّ نَشَأَ فِى عِبَادَةِ رَبِّهِ وَ رَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسَاجِدِ وَ رَجُلاَنِ تَحَابَّا فِى اللّٰهِ اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَ تَفَرَّقَا عَلَيْهِ وَ رَجُلٌ طَلَبَتْهُ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَ جَمَالٍ فَقَالَ اِنِّى اَخَافُ اللّٰهَ وَ رَجُلٌ تَصَدَّقَ اَخْفٰى حَتّٰى لاَتَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ يَمِينُهُ وَ رَجُلٌ ذَكَرَ اللّٰهَ خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ

Resulullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Yedi sınıf insan vardır ki Allah onları hiçbir koruyucunun olmadığı kıyamet gününde bizzat kendisi koruyacaktır:

- *Adil yöneticiler,*
- *Allah'a ibadet ederek yetişen gençler,*
- *Kalbi mescitlere bağlı olan kimseler,*
- *Allah için birbirlerini seven, Allah rızası için bir araya gelip Allah rızası için ayrılan iki kişi,*
- *Güzel ve mevki sahibi bir kadının gayrimeşru davetine, 'Ben Allah'tan korkarım.' diyen kimseler,*
- *Sağ elinin verdiği sadakayı sol eli bilmeyecek kadar gizli veren kimseler,*
- *Allah'ı tek başına zikrederken gözlerinden yaş boşanan kimseler."*

(Buhârî, Ezan, 36.)

Bu dünyaya imtihan maksadıyla gönderilmiş olan insanoğlu yaptıklarının karşılığını ahirette görecektir. Yüce Rabbimiz peygamberleri aracılığıyla bizlere doğru yolu göstermiş, uymamız gereken kuralları öğretmiştir. Bu kurallara uyup doğru yoldan ayrılmayanları ödüllendireceğini müjdelemiştir. Kuralları hiçe sayıp doğru yoldan ayrılanları ise cezalandıracağını haber vermiştir. Dünya hayatının sona ereceği gün olan kıyamet günü, yaptıklarımızdan hesaba çekileceğimiz zorlu bir gün olacaktır. Hiç kimsenin birbirine faydasının olmayacağı bu zorlu günde Allah (c.c) özellikle bazı insanları koruması altına alacaktır. Kur'an'da ve hadislerde Allah'ın (c.c) büyük güçlükleri aşarak zoru başarmış kullarına karşı daha merhametli olacağı bildirilmiştir. Allah'a (c.c) ibadet ederek yetişen gençler de işte bu kimselerdendir.

Çocukluk ve gençlik, insan hayatının en güzel ve en önemli yıllarıdır. Bu yıllarda yaşananlar ve öğrenilenler ruhun derinliklerine kadar ulaşır. Adeta taşa yazılan yazılar gibi kalıcı olur. Dolayısıyla gençlikte edinilen davranışlar kişiliğimizi şekillendirir. Gençlik yılları aynı zamanda hata yapmaya en müsait olduğumuz zamanlardır. Çevremizdeki olumsuz örneklerin etkisi ve tecrübesizlik gibi sebeplerle doğru yoldan ayrılma tehlikesiyle bu dönemde daha çok karşı karşıya kalırız. Bu yüzden gençliğimizi Rabbimizin yolundan ayrılmadan geçirebilmek çok daha kıymetlidir.

Bir genç olarak Allah'a (c.c) layıkıyla teslim olmamız, ergenlik çağımızdan itibaren Allah'a (c.c) karşı yükümlü olduğumuz ibadetleri aksatmadan yapmamız anlamına gelir. Bizi yaratan ve kollayan Rabbimize karşı sorumluluğumuzun farkında olduğumuzda sadece namaz ve oruç gibi ibadetleri yapmakla yetinmeyiz. Kur'an-ı Kerim'de bildirilen tüm emir ve yasaklara uymaya çalışırız. Peygamber Efendimizi örnek alarak Allah Teâlâ'nın emrettiği gibi bir hayat sürdürme gayreti içinde oluruz. Bunun yanında ailemize, içinde yaşadığımız topluma ve tüm insanlığa yararlı olacak işlerle meşgul olmaya çabalarız.

Allah'ın (c.c) emirlerine sarılıp günahlardan kaçınmak her yaşta büyük bir faziletir. Ancak bu, gençlik yıllarında gerçekleştirilebilirse her türlü takdirin üzerindedir. Gençliğini iyi değerlendirerek Allah'ın (c.c) rızasına uygun olarak geçirenlerin mükâfatı da büyük olacaktır.

Düşünelim Paylaşalım

Kıyamet gününde, kimsenin kimseye faydasının dokunmayacağı zamanda Allah'ın (c.c) korumasına kavuşmak isteyen gençlerin neler yapması gerekir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ölçme - Değerlendirme

A. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

1. **Âlemlere rahmet olarak gönderilen Sevgili Peygamberimizin yaşadığı döneme ..Asr-ı Saadet.. adı verilmiştir.**
2. **Birinci Akabe Biatı'ndan sonra ..Musab b. Umeyr.. isimli genç sahabi Medinelilere İslam'ı öğretmek için görevlendirilmiştir.**
3. **Herhangi bir konuda danışma, görüş alışverişinde bulunma anlamına gelen ..İstişare.., Peygamberimizin sık sık başvurduğu bir yöntemdir.**

B. Aşağıda numaralar ile verilen ifadeleri, harf ile verilen ifadelerle eşleştiriniz.

4. Peygamberimizin teşvikiyle birkaç yabancı dil öğrenip resmi yazışmaları tercüme eden genç sahabi — D

5. Yemen halkına İslam'ı öğretmek ve aralarında hüküm vermek üzere görevlendirilen genç sahabi — E

6. Küçük yaşlarından itibaren Peygamberimize hizmet eden ve onun duasını alan genç sahabi — A

A) Enes b. Mâlik

B) Âsım b. Sâbit

C) Mus'ab b. Umeyr

D) Zeyd b. Sâbit

E) Muaz b. Cebel

Ölçme - Değerlendirme

C. Aşağıda açık uçlu soruların cevabını ilgili alana yazınız.

7. **Asr-ı Saâdet'te genç sahabiler hangi alanlarda görev almışlardır? Örnekler veriniz.**

Askeri alan – Siyaset – Ilim

.....

.....

8. **Sevgili Peygamberimiz gençlerin hatalarını gördüğünde onlara nasıl davranırdı?**

.....

.....

9. **Ashâb-ı Suffe ne demektir?**

.....

.....

10. **Genç sahabiler İslam'ı iyice öğrenebilmek için nelere dikkat ederlerdi?**

.....

.....

11. **Recî' olayı nedir? Kısaca yazınız.**

.....

.....

Ölçme - Değerlendirme

12. Allah'ın (c.c.) emirlerini iyice öğrenip o emirleri yerine getirmek, özellikle gençlik yıllarında daha önemli sayılmıştır. Bunun sebepleri nelerdir? Kısaca yorumlayınız.

.....

.....

Ç. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

13. Hz. Muhammed (s.a.v), ordusu ile birlikte Tebük Seferi'ne giderken sancağı Zeyd b. Sâbit'in üvey babası Ümâre b. Hazm'dan alarak Zeyd'e (r.a) vermiştir. Peygamberimiz bu davranışının sebebi olarak aşağıdakilerden hangisini göstermiştir?

A) Üvey babasının Zeyd b. Sâbit'e kötü davranması

B) Zeyd b. Sâbit'in Ümâre b. Hazm'dan daha fazla Kur'an biliyor olması

C) Zeyd b. Sâbit'in sancağı almak için ricada bulunması

D) Ümâre b. Hazm'ın Peygamberimizi kızdıracak bir hata yapması

14. Peygamberimiz *"Birini İslam'a davet edip hidayetine vesile olan kimse, daveti kabul edip Müslüman olan kişi kadar sevap alır."* buyurmuştur.

(Müslim, İlim, 16.)

Yukarıdaki hadis-i şerif aşağıdaki kavramlardan hangisine teşvik etmektedir?

A) Tebliğ

B) İman

C) Şehadet

D) İstişare

Ölçme - Değerlendirme

15. Aşağıdakilerden hangisi Zeyd b. Hârise'nin İslam'a davet sürecinde yaptığı katkılardan biridir?

A) Yemen'e vali olarak gönderilmiştir.
B) Medinelilere İslam'ı öğretmek için görevlendirilmiştir.
C) Yabancı dil öğrenerek Peygamberimize tercümanlık yapmıştır.
D) Peygamberimize Taif yolculuğu sırasında arkadaşlık etmiştir.

16. "Ukbe b. Âmir otlattığı develeri arkadaşlarına bırakıp Suffe'ye koşardı. Suffe'de kalamayan sahabiler nöbetleşerek Mescid-i Nebi'ye giderek Peygamberimizi dinlerlerdi."

Sahabilerin bu davranışları aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

A) Savaşlardaki cesaretleri
B) Çalışmak istememeleri
C) Öğrenme arzuları
D) İhtiyaç sahibi olmaları

Ölçme - Değerlendirme

"İslam'ı yayma konusunda Hz. Peygamber'e asıl destek ve yardımcı olanlar gençlerdir. Nitekim ilk Müslümanlardan birkaç kişi elli yaş civarında, birkaç kişi otuz beş yaşın üzerinde, geri kalan çoğunluk ise otuz yaşın altında bulunuyordu. Bu gençler arasından İslam'ın Mekke ve Medine dönemlerinde ve Hz. Peygamber'in vefatından sonraki zamanlarda çok önemli fonksiyonlar üstlenen şahıslar yetişmiştir. İçlerinden devlet başkanları, valiler, hâkimler, öğretmenler ve ülkeler fetheden komutanlar çıkmıştır.

Bu gençlerin faaliyetlerine örnek olmak üzere, Hz. Peygamber'e evini tahsis eden ve 17 yaşında İslam'ı kabul etmiş olan Erkam b. Ebi'l-Erkam'ın İslam'ın ilk yıllarında üstlenmiş olduğu role burada temas etmek istiyoruz. Peygamberliğin ilk yıllarında Hz. Peygamber'in Erkam'ın evindeki faaliyetlerinin önemli bir merhale teşkil ettiği görülmektedir. Bu ev, tebliğ faaliyetleri için son derece elverişli idi. Kâbe haremine dâhildi. Safa tepesinin eteğinde bulunuyordu. Hac ve umre maksadıyla dışarıdan gelenlerle dikkati çekmeden burada görüşme imkânı vardı. Ayrıca Mekkeli Müslümanlar da Erkam'ın evine kolayca gelip gidebiliyorlardı. Hz. Peygamber burada bir yandan sahabeye dinî bilgiler öğretiyor; diğer yandan İslam'a davet görevini yerine getiriyordu. Bu evdeki faaliyetler sonucu birçok kişi İslam'a girmiştir. Hz. Ömer burada Müslüman olanların sonuncusudur."

(İbrahim Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, s. 339.)

17, 18 ve 19. soruları yukarıdaki metne göre cevaplayınız.

17. Erkam b. Ebi'l-Erkam'ın evi tebliğ faaliyetleri için neden önemlidir? Evin konumunu göz önünde bulundurarak açıklayınız.

.....

.....

18. Peygamberimiz, Erkam'ın (r.a) evinde hangi faaliyetlerde bulunmuştur?

.....

.....

19. İslam'ın ilk yılları ile ilgili olarak metinden çıkarılabilecek <u>en kapsamlı</u> yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İslam'ın ilk yıllarında Peygamberimize en fazla destek olanlar gençlerdir.

B) Erkam'ın evinin konumu gizlilik açısından avantaj sağlamıştır.

C) Birçok kişi gibi Hz. Ömer de Erkam'ın evinde Müslüman olmuştur.

D) İlk Müslüman olanlar arasında çok az kişi otuz beş yaşın üzerindedir.